१ अभित्तौ चित्रकर्म

കഥാസരിത്സാഗരം, വേതാളപഞ്ചവിംശതി, പഞ്ചതന്ത്രം, ബൃഹത്കഥാ, ജാതകകഥാ തുടങ്ങിയ ഗുണപാഠങ്ങളും സാരോപദേശങ്ങളു മടങ്ങിയ ധാരാളം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ സംസ്കൃതഭാഷയിലുണ്ട്. സോമദേവഭട്ടന്റെ കഥാസരിത്സാഗരത്തിലെ ആറാംതരംഗത്തിലെ കഥാപീഠലംബകത്തിലുള്ള വണിക്കിന്റെ കഥയാണ് अभित्तौ चित्रकर्म എന്ന പാഠത്തിലുള്ളത്. മൂലഗ്രന്ഥത്തിലെ കഥ വണിക്കിന്റെ ആത്മകഥനരൂപത്തിലുള്ളതാണ്. പാഠപുസ്തകത്തിൽ കഥാരൂപത്തിൽ പരിവർത്തനം ചെയ്തപ്പോൾ എന്തെല്ലാം മാറ്റങ്ങളാണ് ഭാഷാപരമായി സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടാവുക. ആ മാറ്റങ്ങൾ തിരിച്ചറിയുന്നതിന് പാഠഭാഗത്തിലെ കഥ ആത്മകഥനരൂപത്തിൽ പരിവർത്തനം ചെയ്തുനോക്കുക. ക്രിയാരൂപങ്ങളിലും സർവ്വനാമരൂപങ്ങളിലും ഉണ്ടാകുന്ന മാറ്റങ്ങൾ എന്തൊക്കെയെന്ന് കണ്ടെത്തി കുറിപ്പ് തയ്യാറാക്കുക.

പരസ്മൈപദി, ആത്മനേപദിരൂപങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കാൻ അവയിൽ ചേർക്കുന്ന പ്രത്യയങ്ങൾക്കുള്ള വ്യത്യാസം മനസ്സിലാക്കിയാൽ മതി. പരസ്മൈപദികളോടും ആത്മനേപദികളോടും ചേർക്കുന്ന രണ്ടുസെറ്റ് പ്രത്യയങ്ങളുണ്ട്. അവയുടെ വ്യത്യാസമനുസരിച്ചാണ് രൂപങ്ങൾക്ക് വ്യത്യാസം വരുന്നത്. പരസ്മൈപദിയിലും ആത്മനേപദിയിലുമുള്ള രണ്ടുസെറ്റ് മാതൃകാരൂപങ്ങൾ താഴെ കൊടുക്കുന്നു. മാതൃകാരൂപങ്ങൾ നല്ലവണ്ണം പഠിച്ച് വ്യത്യാസം മനസ്സിലാക്കുക.

भू धातु लङ् परस्मैपदि	वन्द् धातु लङ् आत्मनेपदि
अभवत् अभवतां अभवन्	अवन्दत अवन्देतां अवन्दन्त
अभवः अभवतं अभवत	अवन्दथाः अवन्देथां अवन्दध्वम्
अभवं अभवाव अभवाम	अवन्दे अवन्दावहि अवन्दामहि

पठ् धतु लङ् परस्मैपदि	लभ् धातु लङ् आत्मनेपदि
अपठत् अपठतां अपठन्	अलभत अलभेतां अलभन्त
अपठः अपठतं अपठत	अलभथाः अलभेथां अलभध्वं
अपठं अपठाव अपठाम	अलभे अलभावहि अलभामहि

प्रवर्तनम्-१

अधो दत्तेषु क्रियापदेषु परस्मैपद-आत्मनेपदक्रियारूपाणि विविच्य पट्टिकां करोतु।

अकथयत्	अखादत्	अवन्दत	आसीत्
अरोचत	अकुरुत	आगच्छत्	अलभत
अपठत्	अयाचत	अश्रृणोत्	अनृत्यत्
अपृच्छत्	प्रातिष्ठत	ऐच्छत्	ऐधत
अभाषत	अपश्यत्	अपिबत्	असूत
अहसत्	अचिनुत	अजीर्यत	अक्रमत
ऐक्षत	अकर्षत्	अक्रीडत्	अधावत्
अस्मरत्	अचेष्टत	अखादत	अपचत्
अपचत	अमुञ्चत्	अवपत्	अकरोत्
अशेत	अविरमत्	अशङ्कत	अविमृशत्
अविलपत्	अविन्दत	अवर्द्धयत्	अवहत्
अवर्तत	अलङ्घत	अयच्छत्	अमिलत्

परस्मैपदरूपाणि	आत्मनोपदरूपाणि
अकथयत् अपृच्छत् अखादत् आसीत् आगच्छत् अपठत् अनृत्यत्	अवन्दत अलभत ऐधत असूत अरोचत अयाचत अकुरुत
………… ………….. ………..	…………… ……… …………
………….. …….. ……….	……… ………….. ……….
………… ……….. …………	………. …………. ……….
…………… ………… ……….	………… …………. ……….
………….. …………… ………	………… …………… ……….
………….. ……………. ….	………….. …………. ……….

ഒരമ്മയും പത്തുമക്കളും

വൈയാകരണപുരം എന്ന പ്രാചീനഗ്രാമം. അവിടെ 'ധാതുരൂപ' എന്ന പതിവ്രതയും കാരുണ്യവതിയുമായ ഒരമ്മ തന്റെ പത്തുമക്കളുമൊത്ത് സസുഖം വസിച്ചിരുന്നു. മക്കളുടെ പേരിൽ സമാനതകളുണ്ടാവണമെന്ന് നിർബന്ധമുണ്ടായിരുന്ന ആ അമ്മ മക്കളുടെ പേരുകളെല്ലാം തുടങ്ങിയത് 'ല' എന്ന അക്ഷരത്തിലായിരുന്നു. കൂടാതെ കുട്ടികളുടെ പേരിന്റെ ഒടുവിൽ 'ട് 'എന്നും ' ങ് 'എന്നും അവർ കൂട്ടിച്ചേർത്തു. അങ്ങിനെ പത്തുമക്കൾക്കും നല്കിയപേരുകൾ "ലട്, ലങ്, ലിട്, ലിങ്, ലുട്, ലുങ്, ലൃട്, ലൃങ്, ലേട്, ലോട് എന്നക്രമത്തിലായിരുന്നു. ഗാന്ധാരിയുടെ നൂറ്മക്കളെ നൂറ്റവന്മാർ എന്നും കുന്തിയുടെ അഞ്ചുമക്കളെ പഞ്ചപാണ്ഡവന്മാർ എന്നും വിളിക്കുന്നതുപോലെ ധാതുരൂപയുടെ പത്തുമക്കളെയും നാട്ടുകാർ "ദശലകാരങ്ങൾ" എന്ന് വിളിച്ചുപോന്നു. മക്കളുടെ പേരിൽ നല്ല ഐക്യമുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും സ്വഭാവത്തിൽ ഒട്ടുംതന്നെ ഐക്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. പഠനത്തിലും പ്രവൃത്തികളിലും അവർ തീർത്തും വിഭിന്നരായിരുന്നു. അതിൽ ചിലരുടെ സ്വഭാവങ്ങൾ ഇപ്രകാരമായിരുന്നു.

ആരെക്കണ്ടാലും പിടിച്ചുനിർത്തി *വർത്തമാനം* പറയുന്ന സ്വഭാവക്കാരനായിരുന്നു *ലട്.* ഇപ്പോൾ കഴിഞ്ഞതും ഉടൻ നടക്കാനിടയുള്ളതുമായ കാര്യങ്ങളെല്ലാം അവൻ വർത്തമാനത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തും. അതിനാൽ അവനെക്കണ്ടാൽ നാട്ടുകാർ "ഇതാ, വർത്തമാനം വരുന്നു" എന്ന് പറഞ്ഞ് കളിയാക്കാൻ തുടങ്ങി. ഈ കാരണത്താൽ ലട്ടിന്റെ *സ്മ* എന്നുപേരുള്ള അമ്മാവൻ ചിലപ്പോൾ മരുമകന്റെ കൂടെക്കൂടും. അമ്മാവൻ കൂടെയുള്ളപ്പോൾ ലട്ട് വർത്തമാനം പറയുകയേയില്ല. അപ്പോൾ നാട്ടുകാർ ഇതാ "*ഭൂതം*" പോകുന്നു എന്ന് പറഞ്ഞ് അവനെ പരിഹസിക്കും. *ലിട്ട്* എന്ന മകൻ പുരാണേതിഹാസങ്ങളിൽ വലിയ അറിവുള്ളവനായിരുന്നു. 'പണ്ട് ദശരഥൻ എന്നുപേരായ രാജാവുണ്ടായിരുന്നു.....' 'പണ്ട് കാമ്പില്യമെന്നു പേരായ രാജ്യമുണ്ടായിരുന്നു...' എന്നിങ്ങനെ നാം നേരിട്ടുകാണാത്ത പഴയ

കാര്യങ്ങളെല്ലാം അദ്ദേഹം സരസമായി പറഞ്ഞുതരും. *ലേട്* എന്ന മകനും പുരാണേതിഹാസങ്ങളും വേദങ്ങളും പഠിച്ചവനായിരുന്നു. എന്നാൽ വേദങ്ങൾ പഠിച്ച ലൗകികജീവിതത്തോട് വിരക്തനായിത്തീർന്ന അദ്ദേഹം നാടുവിട്ടുപോയി. ചില വേദപാഠശാലകളിൽ അദ്ദേഹം ഇപ്പോഴും വേദം പഠിപ്പിക്കുന്നത് കണ്ടെന്ന് വേദപാഠശാലകൾ സന്ദർശിച്ച പണ്ഡിതന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ പഠിക്കുന്നതിൽ തീരെ പിറകിലായിരുന്നു *ലൃട്.* അവൻ അഞ്ചാംക്ലാസിൽവെച്ച് പഠനം നിർത്തി. ഇപ്പോൾ കുടുംബംപുലർത്താൻ ലോട്ടറി വില്ക്കുകയാണ് ആ മാന്യൻ. രണ്ടുദിവസം കഴിഞ്ഞുമാത്രം നറുക്കെടുക്കുന്ന ലോട്ടറിയാണെങ്കിലും നാളെ നാളെ എന്ന്അവൻ വിളിച്ചുപറയും. *നാളെയോ അടുത്തഭാവിയിലോ* എന്നേ അവന്റെ വാക്കിന്ന് അർത്ഥം കല്പിക്കേണ്ടൂ. *ലങ്* എന്ന മകളാണ് അടുത്ത താരം. അവൾ കൈനോട്ടക്കാരിയാണ്. *നമുക്കറിയാവുന്ന കഴിഞ്ഞകാര്യങ്ങൾ മാത്രമേ* അവൾക്ക് പറയാനാവുകയുള്ളൂ എന്ന് നാട്ടുകാർ അടക്കം പറയാറുണ്ട്. ഇനിയുള്ള മക്കൾ മിക്കവരും ചില *മൂഡ് (MOODS)* അനുസരിച്ചുമാത്രം പെരുമാറുന്നവരാണ്. അതിൽ അല്പം മാന്യൻ *ലോട്* ആണ്. നല്ല മനസാണ് അദ്ദേഹത്തിന്. *വരൂ..പോകൂ..* എന്നിങ്ങനെ ബഹുമാനത്തോടെ മാത്രമേ അദ്ദേഹം പെരുമാറാറുള്ളൂ. തന്നിൽ ഇളയവരെയും കുട്ടികളെയും മറ്റും കണ്ടാൽ *നന്നായിവരട്ടെ! ആയുഷ്മാൻ ഭവ!* എന്നിങ്ങനെ ആശിർവദിക്കുന്നതും ആ മാന്യന്റെ ശീലമാണ്. വിദേശത്തുള്ള *ലിങ്* എന്ന മകൻ സാധുവാണെങ്കിലും ഇരട്ടകളെയാണ് വിവാഹം ചെയ്തത്. *വിധി* എന്നും *ആശി* എന്നുമാണ് ഭാര്യമാരുടെ പേരുകൾ. ഭർത്താവിന്റെ പേരും ചേർത്ത് *വിധിലിങ്, ആശിർലിങ്* എന്ന് രണ്ടുപേരും അറിയപ്പെടുന്നു. ഇരട്ടകളാണെങ്കിലും *വിധി,* എന്ന *ഭാര്യ കല്പിക്കുന്നരീതിയിലേ* സംസാരിക്കാറുള്ളൂ. *ആശിയാകട്ടെ ആശംസാരൂപത്തിലേ* എന്തെങ്കിലും പറഞ്ഞവസാനിപ്പിക്കാറുള്ളൂ......

[ബാലകഥാസംസ്കൃതം*(ഹരിപ്രസാദ്,വി.ടി.കടമ്പൂര്)*എന്നഅപ്രകാശിതഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്ന്]

प्रवर्तनम्-२

മുകളിൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്ന കഥാഖണ്ഡം വായിച്ചുവല്ലോ. ഇനി താഴെ കൊടുക്കുന്ന ചോദ്യങ്ങൾക്ക് സംസ്കൃതത്തിൽ ഉത്തരമെഴുതുക.

1.. दशलकारा: के ? तेषां नामानि अक्षरमालाक्रमेण लिखतु।
2.. वर्तमानकाले प्रयुक्त:लकार: क: ?
3.. लिट् इति लकार: कं कालं द्योतयति ?
4.. विध्याशिषकालयो: प्रतिपादनार्थं कौ लकारौ युक्तौ भवत: ?
5.. लट् लकारस्य स्म इत्यव्यययोगे कीदृशोर्थभेदो भवति ?
6.. सामान्यभविष्यत्कालसूचक: लकार: क: ?
7.. वैदिकव्याकरण एव दृश्यमान: लकार: क: ?

प्रवर्तनम्-३

द्विकर्मकधाततूनां प्रयोगपरिचयः

കറക്കുക (दुह्) , യാചിക്കുക (याच्), പാകംചെയ്യുക (पच्), ശിക്ഷിക്കുക(दण्ड्), ബന്ധിക്കുക (रुध्), ചോദിക്കുക (प्रच्छ्), ശേഖരിക്കുക (चि), ഉപദേശിക്കുക (ब्रू/शस्), ജയിക്കുക (जि), കടയുക (मन्थ्), മോഷ്ടിക്കുക (मुष्), വഹിക്കുക/കൊണ്ടുപോകുക (वह्, कृष्, नी, हृ) എന്നീ അർത്ഥംവരുന്ന ധാതുക്കളുടെ പ്രയോഗത്തിൽ രണ്ടുതരം കർമ്മപദങ്ങൾ ഉണ്ടാകും. അതിനാൽ ഇവയെ <u>ദ്വികർമ്മകധാതുക്കൾ</u> എന്ന് പറയുന്നു. ഇതിൽ ഒരു കർമ്മം ഗുണപരവും മറ്റൊന്ന് മുഖ്യവുമായിരിക്കും. ഈ മുഖ്യകർമ്മത്തെ പ്രധാനകർമ്മമെന്ന് പറയുന്നു.

ഉദാഃ- पिता पुत्रं विद्यालयं नयति।

ഇവിടെ ഉദാഹരണത്തിൽ पुत्रम् എന്നപദവും विद्यालयम् എന്ന പദവും ദ്വിതീയാവിഭക്തിയിലാണല്ലോ. അതിനാൽ അവയ്ക്കു രണ്ടിനും കർമ്മം എന്ന് പേരാകുന്നു. ഇതിൽ ഒന്നു മുഖ്യവും മറ്റേത് ഗൗണവുമാകുന്നു. അതായത് പിതാവ്, കൊണ്ടുപോവുക(नयति) എന്ന ക്രിയകൊണ്ട് അങ്ങേയറ്റം നയിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത് പുത്രനെയാണല്ലോ. മറ്റൊരുവിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ കൊണ്ടുപോവുക എന്നപ്രവർത്തികൊണ്ട് ഒന്നിനെ മറ്റൊരിടത്തേക്ക് എത്തിക്കുക എന്നതാണല്ലോ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. അങ്ങിനെ കൊണ്ടുപോകപ്പടുന്ന വസ്തുവാണ് നയിക്കുക എന്ന ക്രിയയിൽ മുഖ്യം. ഈരീതിയിൽ മുഖ്യകർമ്മവും ഗൗണകർമ്മവും വേർതിരിച്ചറിഞ്ഞുകൊള്ളേണ്ടതാണ്.

अधोदत्तेभ्य: वाक्येभ्य: प्रधानकर्म विविच्य लिखतु-

१. गोपाल: धेनुं क्षीरं दोग्धि।
२. पाचक: गोधूमान् पायसं पचति।
३. माता दधिं नवनीतं मध्नाति।
४. अजपाल: अजान् ग्रामं नयति।
५. पथिक: बालकं पन्थानं पृच्छति।
६. दरिद्र: धनिकं धनं याचते।
७. महिला जलं गृहं नयति ।
८. अध्यापक: छात्रान् धर्मं ब्रू।

९. माता तण्डुलान् ओजनं पचति।
१०. वामन: महाबलिं भूमिं याचते।
११. देवदत्त: वृक्षं फलं अवचिनोति।
१२. हस्तिप: गजं देवालयं नयति।
१३. सेवक: काष्ठान् आपणं वहति।
१४. वणिक् विशाखिलं मृतं मूषकं याचते।
१५. बालक: प्रसिद्धं गायकं संशयं पृच्छति।
१६. तक्षक: दूरस्थितं ग्रामं उन्नतं पीठं नयति।
१७. पिता स्वकीयं पुत्रं प्रसिद्धं गुणपाठं ब्रते।
१८. देवा: विशालं क्षीरसमुद्रं अमृतं अमथ्नन्।
१९. विश्वामित्र: अयोध्याधिपं दशरथं रामं ययाचे।
२०. राजा चोरान् शतं दण्डयति।

प्रवर्तनम्-४

न केवलं.......किन्तु ।

उदा- वने न केवलं क्रूरमृगा: किन्तु विषसर्पा: सन्ति।

१. महाभारते श्लोका: सन्ति। गद्यभागाश्च सन्ति।
२. विद्यालये बालिका: सन्ति। बालकाश्च सन्ति।
३. देवदत्त: कथां लिखति। कविता च लिखति।

प्रवर्त्तनम्-५

समानपदचयनम्।

आपणिक:,	बान्धव:,	तूष्णीम्,	हरिमन्थक:	इन्धनम्,	चत्वरम्,
मौनम्	सामर्थ्यम्	वणिक्	काष्ठम्	ज्ञातय:	पञ्चत्वम्
चणकम्	चतुष्पथम्,	पाटवम्	अपरेद्यु:	मरणम्	अन्यस्मिन् दिने

२ वृक्षरोपणविधयः

<u>വൃക്ഷായുർവേദഗ്രന്ഥങ്ങൾ</u>

ആയുസ്സിന്റെ ഹിതാഹിതങ്ങളെയും സുഖദുഃഖങ്ങളെയും പറ്റി പ്രതിപാദിക്കുന്ന ആയുർവേദഗ്രന്ഥങ്ങൾ മനുഷ്യരാശിയുടെ ഉൽക്കർഷത്തെ മുൻനിർത്തി രചിക്കപ്പെട്ടവയാണ്. മൃഗങ്ങളുടെയും വൃക്ഷങ്ങളുടെയും മറ്റും ഹിതാഹിതങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയും സംസ്കൃതഭാഷയിൽ ധാരാളം ആയുർവ്വേദഗ്രന്ഥങ്ങൾ രചിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. പാലകാപ്യം, മാതംഗലീല മുതലായവ ഹസ്ത്യായുർവ്വേദഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്. മഹാഭാരതം-ശാന്തിപർവം, തൈത്തിരീയസംഹിതാ, ബൃഹദാരണ്യകോപനിഷത്ത്, കൗടില്ല്യന്റെ അർത്ഥശാസ്ത്രം, വരാഹമിഹിരന്റെ ബൃഹത്സംഹിത 55-ാം അദ്ധ്യായം. ശാർങ്ഗധരന്റെ വൃക്ഷായുർവേദം, സുരപാലന്റെ വൃക്ഷായുർവേദം, വിഷ്ണുധർമ്മോത്തരപുരാണം ദ്വിതീയഖണ്ഡം 30-ാം അദ്ധ്യായം, അഗ്നിപുരാണത്തിന്റെ 282-ാം അദ്ധ്യായം എന്നിവയിലെല്ലാം വൃക്ഷായുർവേദത്തെ പറ്റി ആനുഷംഗികമായും സമഗ്രമായും പ്രതിപാദിക്കുന്നു. വൃക്ഷായുർവ്വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ പ്രസക്തഭാഗങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തി മലയാളത്തിൽ രചിക്കപ്പെട്ട ഗ്രന്ഥമാണ് ഡോഃ എൻ. വി. പി.ഉണിത്തിരിയുടെ വൃക്ഷായുർവേദഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഒരു പഠനം .

१ – सम्भाषणांशान् पूरयतु।

अध्यापक: – अद्य परिस्थितिदिनमेव खलु ?

छात्रा: – ....। ....?

अध्यापक: – तर्हि वयं अद्य वृक्षपरिपालनं कुर्म:।

छात्रा: – ....?

अध्यापक: – अस्माभि: विद्यालये पलास्तिकस्यूते रोपिता: छायावृक्षा: मार्गसमीपे रोप्यन्ते।

छात्रा: – खनित्रादिकं आवश्यकं वा ?

अध्यापक: – ....सर्वं स्वीकुर्वन्तु।

छात्रा: – रासोर्वरकादीन् आवश्यकं खलु ?

अध्यापक: - ……………………………………………।

२ –सूचना: विपुलीकृत्य सस्यक्षेत्रं कथं सज्जीकरणीयं इति लिखत।

<u>सूचना:</u> - सस्यक्षेत्रं - मृदुमृत्तिकायुक्तं - तिलवपनं - मृत्तिकया सह योजनं - बालवृक्षरोपणम्।

३ – सूचनानुसारं वृक्षपालनं कथमिति विशदयत।

<u>सूचना:</u> - सेचनविधि: - देशान्तरनयनं - कालनियम: - वृक्षयोरन्तरम्।

४ – सेचनविधिं अधिकृत्य लखुटिप्पणीं कुरुत।

५ – सस्यरोगान् चिकित्साविधी: चाधिकृत्य टिप्पणीं लिखत।

६ – सङ्करवृक्षमधिकृत्य विशदयत।

७ – "वृक्षा: देशान्तरं नीत्वापि रोपयितुं शक्यन्ते वा ?" विशदीकुरु।

<u>सस्यक्षेत्रसज्जीकरणम्।</u>

सस्यरोपणाय प्रथमं क्षेत्रसज्जीकरणम् आवश्यकम्। मृदुमृत्तिकायुक्ते क्षेत्रे प्रथममेव तिलानि वप्तव्यानि। यदा तिलानि पुष्यन्ति तदा तानि मृत्तिकया सह योजनीया। एवं पुष्टीकृते क्षेत्रे स्नानानुलेपनै: शुचि: भूत्वा वृक्षस्य पूजां कृत्वा बालवृक्षरोपणं कर्तव्यम्।

वृक्षसेचनविधि:।

वराहमिहिराचार्येण विरचितायां बृहत्संहितायां वृक्षायुर्वेदमधिकृत्य सविस्तरं प्रतिपादयति।तत्र सस्यपरिपालने जलसेचनविधिं प्रतिपादयति।ग्रीष्मकाले सायंप्रातश्च।हेमन्ते शिशिरे च दिनान्तरे,वर्षकाले तु तटे शुष्के च सेक्तव्या:। एवं भूता: वृक्षा: पुष्टा: भवेयु:।

८ – कोष्टकात् समुचितमुत्तरं स्वीकृत्यलिखत।

१. ....नमः। (कृष्णः ,कृष्णाय , कृष्णस्य)
२. ....स्वस्ति। (सर्वेषां, सर्वेभ्यः,सर्वान्)
३. बालिका..........सह मन्दिरं गच्छति।(माता, मात्रा, मातुः)

९ – प्रयोगपरिवर्तनं कुरुत।
वर्षाकाले आगते चातकाः सन्तुष्टाः अभवन्।(यदा – तदा)

अभ्यासाय	अभ्यासाय
१. ....नमः ।(देवः , देवस्य , देवाय)	(यदा – तदा /सतिसप्तमी)
२. ....नमः ।(सूर्याय, सूर्यस्य, सूर्यात्)	१ . अध्यापकः प्रविशति। छात्राः उत्तिष्ठन्ति।
३. ....नमः। (गुरुं, गुरवे, गुरोः)	२ . विद्युत् आगच्छति। मेघगर्जनं भवति।
४. ....नमः। (पित्रा, पित्रे, पितुः)	३ . वातः वाति। वृक्षाः पतन्ति।
५. ....नमः। (जननी, जनन्यै, जननीं)	४ . यानं आगच्छति।जनाः मार्गात् अपसरन्ति।
	५ . वर्षाकालः आगतः। कृषकाः तुष्यन्ति।

१० – खण्डिकातः सम्बोधनारूपाणि विविच्य लिखत।

वने बहुदूरमटन् क्षीणितः सः वनदेवतां प्रार्थयत "भो वनदेवताः! नितरां श्रान्तोस्मि। पालय मां" इति। तत्क्षणमेव प्रत्यक्षीभूताः वनदेवताः "भो यात्रिक! किमभवत् भवतः" इत्यपृच्छन्। देवताः दृष्ट्वा सः "भो मातरः! नितरां श्रान्तोस्मि, बुभुक्षया पीडितोस्मि" इत्यवदत्।"पुत्र! अलं रोदनेन भोजनं दास्यामः" इति प्रत्यवदत् वनदेवताः।

१२ – सम्भषणांशं पठित्वा प्रश्नवाचकशब्दान् विविच्यलिखत।

रमेश: - भवान् कुत्र गच्छति ?
मोहन:- अहं आपणं गच्छामि। भवान् कुत: आगच्छति ?
रमेश: - अहं गृहादागच्छामि। अहमपि पुस्तकापणमागच्छामि।
मोहन:- किमर्थं ?
रमेश: - वृक्षायुर्वेदमधिकृत्य प्रतिपादितं पुस्तकं ममावश्यकम्।
मोहन:- तस्य नाम किं ? केन विरचितम् ?
रमेश: - वराहमिहिराचार्येणविरचिता बृहत्संहिता।
मोहन:- तत्पुस्तकं मम गृहेस्ति। अहं दास्यामि।
रमेश: - कदा ?
मोहन:- अद्य सायं मम गृहमागच्छतु।
रमेश: - अस्तु तथैव।

****

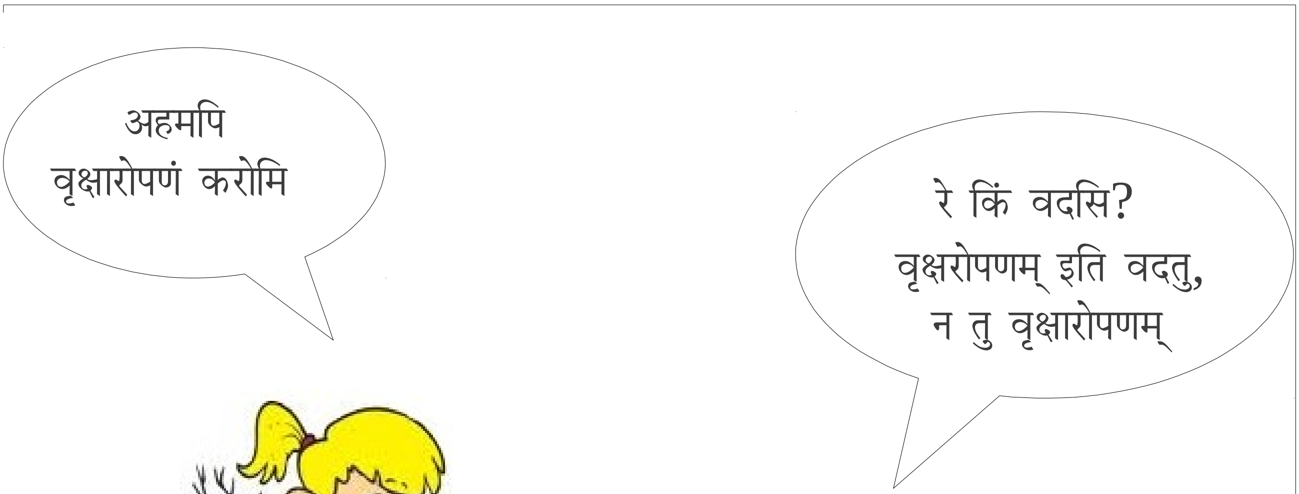

३-गीतामृतम्

भगवद्गीता- श्रद्धात्रयविभागयोग: ।

മഹാഭാരതയുദ്ധം ആരംഭിക്കുന്ന ദിവസം. യുദ്ധമുഖത്ത് നിരന്ന നില്ക്കുന്ന മഹാരഥന്മാരിൽ തന്റെ ഗുരുനാഥന്മാരെയും ബന്ധുക്കളെയും മറ്റുംകണ്ട് യുദ്ധവിമുഖനായിത്തീർന്ന അർജ്ജുനനെ യുദ്ധോത്സുകനാക്കി ത്തീർക്കാൻ പാർത്ഥസാരഥിയായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തത്ത്വോപദേശം നല്കുക യുണ്ടായി. ഈ ധർമ്മോപദേശങ്ങളെ വ്യാസമഹർഷി മഹാഭാരതത്തിൽ പകർത്തിവെച്ചു. മഹാഭാരതം ഭീഷ്മപർവത്തിലെഎഴുന്നൂറിൽപ്പരം ശ്ലോക ങ്ങളിലുള്ള ഈ ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുനസംവാദമാണ് ഭഗവദ്ഗീത. പതിനെട്ട് അദ്ധ്യായമുള്ള ഗീതയിലെ ശ്രദ്ധാത്രയവിഭാഗയോഗമെന്ന അദ്ധ്യായത്തിൽ നിന്നെടുത്ത താണ് പാഠഭാഗം.

"ചിലർ ശാസ്ത്രവിധിയൊന്നും കൂടാതെ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി ഭഗവാനെ ആരാധിക്കുന്നു. അവരുടെ സ്ഥിതിയെന്താണ് ?"എന്ന അർജ്ജുനന്റെ ചോദ്യത്തിന് ഭഗവാൻ മറുപടി പറയുന്നു.

(പാഠപുസ്തകത്തിലെ ഒന്നു മുതൽ പത്തുവരെയുള്ള ശ്ലോകങ്ങളുടെ മലയാളഭാഷാനുവാദം താഴെ കൊടുക്കുന്നു)

ശ്രീഭഗവാൻ പറഞ്ഞു-

ദേഹികൾക്ക് സ്വാഭാവികമായും മൂന്നുതരത്തിലാണ് ശ്രദ്ധ ഉള്ളത് ; സാത്വികമെന്നും രാജസമെന്നും താമസമെന്നും. അവയെപ്പറ്റി കേട്ടാലും. (1)

അർജ്ജുന !എല്ലാവരുടേയും ശ്രദ്ധ അവരുടെ പ്രകൃതിക്കനുസരിച്ചായിരിക്കും. ശ്രദ്ധാമയനായ ഏതൊരുവൻ ഏതുപ്രകാരമുള്ള ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നുവോ അവൻ അതുതന്നെയായി ഭവിക്കും. (അതായത് സാത്വികശ്രദ്ധയുള്ളവൻ സാത്വികനായും രാജസശ്രദ്ധയുള്ളവൻ രാജസനായും താമസശ്രദ്ധയുള്ളവൻ താമസനായും മാറുന്നു) (2)

സാത്വികന്മാർ ദേവന്മാരെ ആരാധിക്കുന്നു. രാജസന്മാർ യക്ഷരക്ഷസ്സുകളെയും താമസന്മാർ പ്രേതഭൂതാദികളെയും സേവിക്കുന്നു. (3)

എല്ലാവരുടേയും ആഹാരത്തിലുള്ള പ്രിയംപോലും മൂന്നുതരത്തിലാണ്. അപ്രകാരം യജ്ഞ-തപ-ദാനങ്ങളും. അവയുടെ ഭേദത്തെപ്പറ്റി കേട്ടാലും. (4)

ആയുസ്സ്, ഉത്സാഹം, ആരോഗ്യം ,സുഖം, പ്രീതി എന്നിവയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതരത്തി ലുള്ളവയും സ്വാദുള്ളവയും മെഴുക്കുചേർന്നവയും സ്ഥായിയായ ദേഹപുഷ്ടി വരുത്തുന്നവയും ഹൃദ്യങ്ങളുമായ ആഹാരങ്ങൾ സാത്വികർക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടവയാണ്. (5)

കയ്പ്, പുളി, ഉപ്പ്, ചൂട്, എരിവ് എന്നിവ വളരെ കൂടിയതും , മെഴുക്കുചേർക്കാത്തവയും ദാഹമുണ്ടാക്കുന്നവയും ശരീരദുഃഖം, മനോദുഃഖം, പലതരം രോഗങ്ങൾ എന്നിവ ജനിപ്പിക്കുന്ന തുമായ ആഹാരങ്ങൾ രാജസസ്വഭാവികൾക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടവയാണ്. (6)

പാകംചെയ്തിട്ട് ഒരു യാമം കഴിഞ്ഞതും സ്വാദ്പോയതും ദുർഗ്ഗന്ധമുള്ളതും ജീർണ്ണിച്ചതും എച്ചിലായതും ശുദ്ധിയില്ലാത്തതുമായ ആഹാരങ്ങൾ താമസന്മാർക്ക് പ്രിയപ്പെട്ടവയാകുന്നു.(7)

ദേവന്മാരെയും ബ്രാഹ്മണന്മാരെയും ഗുരുക്കന്മാരെയും ആത്മജ്ഞാനികളെയും പൂജിക്കുക, ശുചിത്വം പാലിക്കുക, ബ്രഹ്മചര്യം അനുഷ്ഠിക്കുക, വക്രതയില്ലാതെ പെരുമാറുക, പരഹിംസ ചെയ്യാതിരിക്കുക എന്നിവ ശരീരംകൊണ്ട് ചെയ്യേണ്ടുന്ന തപസ്സാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു.8

ആരേയും ക്ഷോഭിപ്പിക്കാത്തതും സത്യയുക്തവും പ്രിയപ്പെട്ടതുമായ വാക്കും വേദശാസ്ത്രങ്ങളുടെ പഠനവും വാക്കുകൊണ്ട് ചെയ്യേണ്ടുന്ന തപസ്സാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. (9)

മനഃശുദ്ധി, സൗമ്യഭാവം, മൗനം, ഇന്ദ്രിയമനോബുദ്ധികളെ അടക്കിയൊതുക്കി നിർത്തൽ, വിചാരശുദ്ധി എന്നിവ മനസ്സുകൊണ്ട് ചെയ്യേണ്ടുന്ന തപസ്സാണെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. (10)

കുറിപ്പ്- കടുവിന് എരിവ് എന്നാണ് പ്രസിദ്ധാർത്ഥമെങ്കിലും "കട്വമ്ലലവണാത്യുഷ്ണ......" എന്ന ആറാംശ്ലോകത്തിലെ കടു എന്ന പദത്തിന് ഇവിടെ കയ്പ് എന്ന അർത്ഥമാണ് സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. പ്രസിദ്ധങ്ങളായ മിക്ക ഗീതാവ്യാഖ്യാതാക്കന്മാരും ഈ അർത്ഥം തന്നെയാണ് സ്വീകരിച്ചുകാണുന്നതെങ്കിലും അതിനുള്ള കാരണം വ്യക്തമാക്കിയിട്ടില്ല. തീക്ഷ്ണമെന്ന പദംകൊണ്ട് എരിവ് എന്ന അർത്ഥം ലഭിക്കുന്നതിനാൽ കടുവിനും എരിവെന്നർത്ഥമെടുത്താൽ പുനരുക്തിദോഷം വന്നേക്കാം. മാത്രമല്ല കടുവിന് തിക്തം അതായത് കയ്പ് എന്നുകൂടി അർത്ഥമുണ്ട് എന്നതാണ് ഇവിടത്തെ സമാധാനം.

കട്വകാര്യേ മത്സരേ ച ദൂഷണേ ച കടു രസേ
തിക്തേ പ്രിയങ്കുസുരഭികടുകാരാജികാസ്വപി
-എന്ന് അനേകാർത്ഥസംഗ്രഹകോശം (2-84)

प्रवर्तनम्-१

आहारस्य त्रैविध्यमस्ति। सूचनानुसारं तदधिकृत्य लघूपन्यासं लिखतु।

सूचना- सात्विकम्- राजसम्- आरोग्यदायकम्- कट्वम्लयुक्तम्- दुर्गन्धयुक्तम्- उच्छिष्टाः।

आहारस्य त्रैविध्यम्

आहारस्य विषये त्रैविध्यमस्ति। सात्विकाहाराः, राजसाहाराः, तामसाहाराःच। आन्तरिकबलम्, आरोग्यम्, सुखम्, संतृप्तिः इत्येतान् वर्धयन्तः रसयुक्ताः तैलेन घृतेन वा संस्कृताः हितकराः भोज्यविभवाः सात्विकानां प्रियङ्कराः भवन्ति। अत्यधिककटु-अम्ल-लवण-तीक्ष्ण-रूक्षयुक्ताः वीदाहिनः आहाराः राजसप्रियाः भवन्ति। अपक्वाः, विगतरसाः, दुर्गन्धयुक्ताः, उच्छिष्टाः आहाराः तामसानां प्रियङ्कराः भवन्ति। एवम् आहारेपि त्रैविध्यं भवति।

प्रवर्तनम्-२

श्लोकं पठित्वा अधो दत्तानां प्रश्नानामुत्तरीणि लिखत।

यजन्ते सात्विका देवान् यक्षरक्षांसि राजसा:।
प्रेतान् भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा: जना:।।

१) सात्विका: किं कुर्वन्ति ?

२) तामसा: कान् कान् यजन्ते ?

३) के यक्षरक्षांसि भजन्ते ?

४) अधोरेखाङ्कितस्य सन्धिच्छेदं करोतु।

प्रवर्तनम्-३

उदाहरणानुसारं सन्धिच्छेदं करोतु।

१. कोपितांश्च = कोपितान् + च ।

२. भूतगणांश्च =.......+..........।

३. वन्यमृगांश्च =.........+.........।

४. अलङ्कारांश्च =.........+..........।

५. तृणांश्च = ...+...........।

प्रवर्तनम्-४

प्रादेशिकभाषायाम् अनुवादं करोतु।

१.अन्नदानं महादानं विद्यादानं महत्तरम्।
अन्नेन क्षणिका तृप्ति: यावज्जीवं तु विद्यया।।

२.क्षमाशक्तिं करे यस्य दुर्जन: किं करिष्यति।
अतृणे पतितो वह्नि: स्वयमेवोपशाम्यति।।

३.सर्वस्य हि परीक्ष्यन्ते स्वभावा: नेतरोगुणा:।
अतीत्य हि गुणान् सर्वान् स्वभावोमूर्ध्नि स्थित:।।

प्रवर्तनम्-५

अधोदत्तानि भोज्यवस्तूनि मधुरम्, अम्लम्, तिक्तम् इति विभज्य पट्टिकारूपेण लिखत-

तिन्त्रिणी, द्राक्षा, कारवेल्लम्, धात्री, इक्षु:, सिता, क्षीरम्, कदलीफल्,तक्रम्, पक्कमाम्रम्, जम्बीरम्,

मधुरम्	अम्लम्	तिक्तम्

प्रवर्तनम्-६

उदाहरणानुसारं विग्रहवाक्यानि लिखतु-

१) शौचं -शुचे: भाव:।

२)आर्जवम्- ऋजो: भाव:।

३) मौढ्यम्-....................।

४) सामर्थ्यम्- ....।

५) गौरवम्-......................।

६) आलस्यम्-...................।

** **

४ आयुर्दानं महादानम्

आयुर्वेदपदस्य निर्वचनम्।

हिताहितं सुखं दुखम् आयुस्तस्य हिताहितम्।
मानं च तच्च यत्रोक्तम् आयुर्वेदः सः उच्यते।।

യാതൊരു ശാസ്ത്രത്തിൽ ഹിതവും അഹിതവും സുഖവും ദുഃഖവും ആയുസ്സും ആയുസ്സിന്റെ ഹിതവും അഹിതവും മാനവും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ അത് ആയുർവേദമെന്ന് പറയുന്നു.

- ജീവിതത്തെ ശോഭനവും ചരിതാർത്ഥവുമാക്കാൻ സഹായിക്കുന്നത് ഹിതം, അല്ലാത്തത് അഹിതം.
- ശരീരത്തിനും മനസ്സിനും പ്രീതിയും പ്രസാദവുമായി അനുഭവപ്പെടുന്നത് സുഖം, അല്ലാത്തത് ദുഃഖം. ആയുസ്സ് എന്നാൽ ജീവിതം. ആയുസ്സിന് ഹിതം - ആയുസ്സിനെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നത്. അല്ലാത്തത് അഹിതം അഥവാ അപത്ഥ്യം.
- മാനം എന്നാൽ അളവ് (ആയുസ്സിന്റെ ദൈർഘ്യം)

ആയുസ്സിനെ കുറിച്ച് അറിവുണ്ടാകുന്നതുകൊണ്ട് ആയുർവേദം എന്ന് മറ്റൊരു നിർവ്വചനവുമുണ്ട്.

"आयु: वेदयति इति आयुर्वेदः"।

"आकृष्याणि अनाकृष्याणि च द्रव्यगुणकर्माणि वेदयतीत्यायुर्वेदः"।

(ആയുസ്സിന് ഹിതങ്ങൾ - ആകൃഷ്യങ്ങൾ. ആയുസ്സിന് അഹിതങ്ങൾ - അനാകൃഷ്യങ്ങൾ. ആഹാരത്തിനും ഔഷധത്തിനും ഉപയോഗിക്കുന്ന വസ്തുക്കൾ ദ്രവ്യങ്ങൾ. ദ്രവ്യങ്ങളുടെ യോഗ്യത ഗുണം. അതിന്റെ പ്രയോഗം കർമ്മം.ഇവയെപ്പറ്റി അറിവുതരുന്ന ശാസ്ത്രമേതോ അത് ആയുർവേദമെന്നറിയപ്പെടുന്നു.)

---ആയുർവേദദർശനം പേജ്-4, ദീർഘജീവിതം പേജ്-37(കെ.രാഘവൻ തിരുമുല്പാട്)

"ഇഷ്ടാനിഷ്ടം സുഖം ദുഃഖം ആയുസ്സായുർഹിതാഹിതം
അതിൻ മാനവുമേതിങ്ക,ലതായുർവേദമായിടും"

(സമൂലഭാഷാചരകം)

आयुर्वेदस्य अष्टाङ्गानि

कायचिकित्सा - Treatment of diseases of the whole body.
बालचिकित्सा - Treatment of children.
ग्रहचिकित्सा - Treatment of diseases of the mind supposed to be caused by the influence of evil spirits.
ऊर्ध्वाङ्गचिकित्सा - Diagnosis of diseases affecting the head and its parts.
शल्यचिकित्सा - Surgery.
दंष्ट्राचिकित्सा - Prescribing antidotes.
रसायनचिकित्सा - About elixirs.
वाजीकरणचिकित्सा - Remedies to increase generative power.

<u>सप्तधातवः</u>

रसासृङ्मांसमेदोस्थिमज्जाशुक्लानि धातवः

त्रिदोषाः - वातः, पित्तः, कफः।
स्तम्भाः - हेतुः (रोगकारणम्)
लिङ्गम् (रोगलक्षणम्)
चिकित्सा (औषधविधिः)

<u>मातृकाप्रश्नाः</u>

१ - आयुर्वेदाचार्येण सह कृतं सम्भाषणांशं पूरयत।

बालकाः - आचार्य ! नमस्ते ।
आचार्यः - नमस्ते। .... ? (भवन्तः कुतः आगच्छन्ति)
रहीमः - वयं समीपस्थात् विद्यालयात् आगच्छामः।
आचार्यः - किमर्थमागताः ?
पूर्णिमा - ....।(आयुर्वेदे विद्यमानान् सप्तधातून् अधिकृत्य ज्ञातुं आगताः)
आचार्यः - धातवः वा ? अस्तु , अहं वदामि।
मञ्जुला - .... ? (रोगनिर्णये धातूनां स्थानं अस्ति वा)
आचार्यः - अस्त्येव। धातूनां न्यूनाधिक्येन रोगनिर्णयः चिकित्सा च कार्या।
रहीमः - .... ? (के भवन्ति धातवः)
आचार्यः - रस-असृक्-मांस-मेद-अस्थि-मज्जा-शुक्लानि सप्तधातवः।
मञ्जुला - ....।.............................. ? (इतोपि ज्ञातव्यमस्ति।भवान् अस्माकं विद्यालये आयुर्वेदविषये एकां कक्ष्यां चालयिष्यति वा ?)
आचार्यः - निश्चयेन। यावच्छक्यं अहं बोधयामि।

२ – यथोचितं योजयत।

१ शल्यचिकित्सा	मनोरोगचिकित्सा (२)
२ ग्रहचिकित्सा	कौमारभृत्यम् (५)
३ अगदतन्त्रम्	रसायनचिकित्सा (४)
४ जराचिकित्सा	दंष्ट्राचिकित्सा (३)
५ बालचिकित्सा	शस्त्रक्रिया (१)

३ – टिप्पणीलेखनम्।

आयुर्वेदस्य अष्टाङ्गचिकित्सापद्धतीषु यथेष्टं तिस्रः पद्धतीः विशदीकुरुत।

४ – सूचनानुसारं टिप्पणीं लिखत।

सूचनाः -
आचार्यवाग्भटः - अष्टाङ्गहृदयं - अष्टाङ्गानि - शारीरिकमानसिकावस्थाः समग्रतया परिगण्यते - वातपित्तकफानां समत्वम्।

५ - निर्दिष्टं विषयमधिकृत्य टिप्पणीलेखनं कुरुत।

" रोगस्तु दोषवैषम्यम् दोषसाम्यमरोगता "

६ – श्लोकस्याशयं स्ववाक्यैः लिखत।

नित्यं हिताहारविहारसेवी समीक्ष्यकारी विषयेष्वसक्तः।
दाता समः सत्यपरः क्षमावान् आप्तोपसेवी च भवत्यरोगः।।

७ – चतुर्णां आयुर्वेदौषधानां नामानि तेषां प्रधानघटकद्रव्याणां नामानि च लिखत।

८ – खण्डिकां पठित्वा प्रश्नानामुत्तराणि लिखत।

भरद्वाजस्यान्तेवासी भगवानात्रेयः। तस्य शिष्येणाग्निवेशेन रचितां संहितां चरकमुनिः प्रतिसंस्कुरुत। मुनिरिति निर्देशः एव निरुपमं तत्प्रामाण्यम् अभिव्यनक्ति। लोकाः मूलकारमग्निवेशमपि विगणय्य प्रतिसंस्कर्तुः चरकस्यैव नाम्ना संहितां व्यवहरन्ति स्म। चारशीलत्वात् चरक इति सः प्रसिद्धोभवत्।

१ क: संहितां प्रतिसंस्कुरुत ?
२ रेखांङ्कितस्य पदस्य सन्धिच्छेदं कुरुत।
३ "उपमा रहितं" इति पदस्य समानार्थकं पदं किम् ?
४ खण्डिकायां विद्यमानं ल्यबन्तमव्ययं विविच्य लिखत।
५ चरक इति नाम कथं सिद्धम् ?

९ – मातृभाषाया लिखत।

आहार एव औषधम्। औषधम् आहार इव भवेत् इति अस्माकं पूर्वेषां प्रार्थना। देहरक्षायै उपयुज्यमाना: औषधयवागू:, रस: इत्यादय: गृहेषु एव निर्मिता: आसन्। औषधयवाग्वा: उपयोग: अधुनापि दृश्यते। आहारे औषधविभवा: सर्वे देहपरिपोषणाय, अग्निदीपनाय, प्रतिरोधशक्तिवर्धनाय च सहायका: भवेयु:।

****

५ सुयोधनस्य राजनीतिः।

आमुखम्

संस्कृतसाहित्ये प्रथितेषु पञ्चमहाकाव्येषु अन्यतममस्ति किरातार्जुनीयम्।महाकविः भारविरस्ति अस्य काव्यस्य प्रणेता।पञ्चमहाकाव्यानां तेषां प्रणेतृणां नामानि अत्र दीयते।

रघुवंशः	- कालिदासः
कुमारसम्भवम्	- कालिदासः
किरातार्जुनीयम्	- भारविः
शिशुपालवधम्	- माघः
नैषधीयचरितम्	- श्रीहर्षः

कालिदासस्य उपमलङ्कारप्रयोगः कीदृशोस्ति तथा अर्थगौरवे भारविणः अपि वैशिष्ट्यमस्ति। तदुक्तम् पूर्विकैः -

उपमा कालिदासस्य	കാളിദാസനുപമതാൻ
भारवेरर्थगौरवम् ।	ഭാരവിക്കർത്ഥഗൗരവം
दण्डिनः पदलाळित्यं	ദണ്ഡിക്കുപദലാളിത്യം
माघे सन्ति त्रयोगुणाः।।	ഉണ്ട് മാഘന്നിതൊക്കെയും.

कवीनां प्रशस्तिः।

काळिदासः	- दीपशिखाकाळिदासः
भारविः	- आतपत्रभारविः
मुरारिः	- इन्दुमुरारिः
माघः	- घण्टामाघः
बाणभट्टः	- तुरङ्गबाणः
श्रीकण्ठः	- भवभूतिः

श्लोकार्था:

१) नृपासनस्थः अपि - സിംഹാസനസ്ഥനാണെങ്കിലും
सुयोधनः - ദുര്യോധനൻ
वनाधिवासिनः - കാട്ടിൽവസിക്കുന്നവനായ
भवतः - അങ്ങയിൽനിന്ന്
पराभवं - പരാജയം (ഉണ്ടായേക്കുമെന്ന്)
विशङ्कमानः (सन्) - സംശയിക്കുന്നവനായി
दुरोदरच्छद्मजीतां - ചൂതുകളിയെന്ന വ്യാജേന നേടിയ
जगतीम् - രാജ്യത്തെ
नयेन जेतुं - നീതിപൂർവ്വം വശത്താക്കാൻ
समीहते - ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

२.) तथापि - അപ്രകാരം(ശങ്കിക്കുന്നവൻ)ആണെങ്കിലും
जिह्मः सः - വഞ്ചകനായ അവൻ
भवज्जिगीषया - താങ്കളെ ജയിക്കുവാനുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ
यशः - (തന്റെ)കീർത്തിയെ
गुणसम्पदा - (ദാനദാക്ഷിണ്യാദി) സദ്ഗുണങ്ങളാൽ
शुभ्रं तनोति । -നിർമ്മലമാക്കിത്തീർക്കുന്നു.
भूतिं समुन्नयन् - ഐശ്വര്യത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ തുനിയുന്നവർക്ക്
महात्मभिःसमं - മഹാത്മാക്കളോടുള്ള
विरोधः अपि - ശത്രുത പോലും
अनार्यसङ्गमात् - ദുർജ്ജനസംഗമത്തെക്കാൾ
वरं(अस्ति) - ഉത്കർഷദായകമാകുന്നു.

"भूतिं समुन्नयन्" എന്ന വാക്യാംശം പൂർവവാക്യത്തോട് ചേർത്ത് അന്വയിച്ചാൽ "സമാപ്തപുനരാത്തം" എന്ന കാവ്യദോഷം വരും. അത് പരിഹരിക്കാനായി ഇവിടെ ഈ വാക്യാംശത്തെ രണ്ടാമത്തെ വാക്യത്തിൽ ചേർത്ത് അന്വയിച്ചിരിക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അർത്ഥാന്തരന്യാസം അപ്രസക്തമാകും. അധികവിവരങ്ങൾക്ക് മല്ലീനാഥന്റെ "ഘണ്ടാപഥ" വ്യാഖ്യാനം കാണുക.

३) कृतारिषड्वर्गजयेन - (മനസ്സിൽ കുടികൊള്ളുന്ന കാമാദികളായ)ആറു ശത്രുക്കളേയും ജയിച്ചവനും
अगम्यरूपां - (സാധാരണക്കാരന്)പ്രാപിക്കാൻ പ്രയാസമേറിയ,
मानवीं - മനുവിനാൽ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ട(സദാചാരരൂപമായ)
पदवीं - പദവിയെ
प्रपित्सुना - പ്രാപിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനും
अस्ततन्त्रिणा - ആലസ്യം വെടിഞ്ഞവനുമായ
तेन - ആ ദുര്യോധനനാൽ
नक्तं दिवं - രാവും പകലുമായി
विभज्य - പകുത്തിട്ട്
पौरुषं - താൻ ചെയ്യേണ്ട പ്രവൃത്തികൾ
नयेन - നീതിപൂർവ്വം
वितन्यते - വിസ്തരിച്ച് ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

४) गतस्मयः सः - അഹങ്കാരം നശിച്ച അവൻ
सन्ततं - എല്ലായ്പ്പോഴും
साधु - കാപട്യമൊട്ടുമില്ലാതെ
शनुजीविनः - (തന്റെ) ഭൃത്യന്മാരെ
प्रीतियुजः - സ്നേഹയുക്തന്മാരായ
सखीन् इव - സുഹൃത്തുക്കളെ എന്നപോലെയും
सुहृदः - സുഹൃത്തുക്കളെ
बन्धुभिः - ബന്ധുക്കളോട്
समानमानान् इव - സമം മാനിക്കേണ്ടവരെ എന്നപോലെയും
बन्धुतां - ബന്ധുസമൂഹത്തെ
कृताधिपत्यां इव - (രാജ്യകാര്യത്തിൽ)അധികാരമുള്ളവരെപ്പോലെയും
(लोकस्य)दर्शयते। - (ലോകത്തിന്ന്)കാട്ടികൊടുക്കുന്നു.

५) यथायथं - വേണ്ടരീതിയിൽ
विभज्य - വേർതിരിച്ചും
समपक्षपातया - ഒന്നിനോടും പ്രത്യേകിച്ച് മമതകാണിക്കാതെയും
भक्त्या - ആദരപൂർവ്വം
असक्तं - ആസക്തിരഹിതനായി
आराधयतः - സേവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന
अस्य - ഈ ദുര്യോധനന്റെ
त्रिगणः - ത്രിഗണങ്ങൾ(ധർമ്മാർത്ഥകാമങ്ങൾ)
गुणानुरागात् - (അവന്റെ)ഗുണങ്ങളിലുള്ള അനുരാഗത്താൽ
सख्यं - സൗഹൃദത്തെ
ईयिवान् इव - പ്രാപിച്ചവരോ എന്നു തോന്നുമാറ്
परस्परं -അന്യോന്യം
न बाध्यते - ബാധിച്ചതേയില്ല.

൬) वशी सः - സംയമിയായ അവൻ
वसूनि - സമ്പത്തിനെ
वाञ्छन् न - ആഗ്രഹിക്കുന്നതുകൊണ്ടല്ല
मन्युना न - കോപം കൊണ്ടുമല്ല
निवृत्तकारणः - (പ്രത്യേകിച്ച്)കാരണങ്ങൾ ഒന്നുമില്ലാതെ
स्वधर्मः - (എല്ലാം) തന്റെ ധർമ്മം
इति एव - തന്നെയെന്ന് കരുതുകയാൽ മാത്രം
गुरूपदिष्टेव - വിജ്ഞന്മാരുടെ ഉപദേശത്തിനനുസരിച്ച്
दण्डेन - (അനുയോജ്യമായ) ശിക്ഷകൾ നല്കി
रिपौ वा - ശത്രുവിലോ
सुते अपि (वा) - പുത്രനിലോ ആയിരുന്നാൽ പോലും
धर्मविप्लवं - ധർമ്മച്യുതിയെ
निहन्ति - നിവാരണം ചെയ്യുന്നു.

കുറിപ്പ്- गुरूपदिष्टम् എന്നതിന് രാജ്യതന്ത്രത്തെയറിയുന്ന പ്രാഡ്വിവാകന്മാരുടെ ഉപദേശം അനുസരിച്ചെന്നും ബാർഹസ്പത്യമതമനുസരിച്ചെന്നും അർത്ഥം കല്പിക്കാവുന്നതാണ്.ഗുരു=ബൃഹസ്പതി

൭) शङ्कितः (सः) - സംശയാലുവായ (അവൻ,തനിക്ക്)
परितः - ചുറ്റും
परेतरान् - സ്വന്തക്കാരായ
रक्षान् - രക്ഷകന്മാരെ
विधाय(स्वयं) - നിയോഗിച്ചിട്ട്(സ്വയം)
अशङ्किताकारं - വിശ്വസ്തന്റെ രൂപത്തിൽ
उपैति - പെരുമാറുന്നു
क्रियापवर्गेषु - കർമ്മസമാപ്തിയിൽ
अनुजीविसात्कृताः - (തിരിച്ചുവാങ്ങാത്തവിധം) ഭൃത്യന്മാർക്ക് നല്കിയ
सम्पदः - സമ്പത്തുക്കൾ
अस्य - അവന്റെ
कृतज्ञतां वदन्ति - കൃതജ്ഞതയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

൮) चिराय - വളരെക്കാലമായി
तस्मिन्(दुर्योधने) - ആ ദുര്യോധനൻ
क्षेमं - ക്ഷേമത്തെ
वितन्वती (सति) - ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ
अदेवमातृकाः - നദീമാതൃകകളായിരിക്കുന്ന(ആ)
कुरवः - കുരുദേശം
अकृष्टपच्याः इव - ഉഴവുക മുതലായ പ്രവൃത്തികൾ ഇല്ലാതെ തന്നെ പാകമായിത്തീർന്നുവോ എന്ന് തോന്നുമാറുള്ളതും
कृषीवलैः - കർഷകന്മാരാൽ
सुखेन - അനായാസമായി
लभ्याः - ലഭിക്കുന്നതുമായ
सस्यसम्पदः - സസ്യസമ്പത്തുക്കളെ
दधतः - വഹിച്ചുകൊണ്ട്
चकासति - സർവ്വോത്കർഷേണ വർത്തിക്കുന്നു.

टिप्पणी - कुरूणां निवासो कुरवः। जनपदविशेषः इत्यर्थः।
" देशे नद्यम्बुवृष्ट्यम्बुसम्पन्नव्रीहिपालितः।
स्यान्नदीमातृको देवमातृकश्च यथाक्रमम्"।।
--- अमरकोशः।

१) तेन - അവനാൽ
क्वचित् - ഒരിക്കലും
सज्यं - (ഞാൺ വലിച്ചുകെട്ടി) സജ്ജമാക്കിയ
धनुः - ചാപം
न उद्यतं - ഉയർത്തപ്പെട്ടില്ല
आननं वा - മുഖമാകട്ടെ
कोपविजिह्मं - കോപകുടിലമാക്കിയും
न कृतं - ചെയ്യപ്പെട്ടില്ല
गुणानुरागेण - (ദയാദാക്ഷിണ്യാദി) ഗുണഗണങ്ങളിലുള്ള താത്പര്യം നിമിത്തം
अस्य - അവന്റെ
शासनं - ആജ്ഞയെ
नराधिपैः - (അന്യ) രാജാക്കന്മാരാൽ
माल्यम् इव - (സൗരഭ്യാദിഗുണങ്ങളിലുള്ള താത്പര്യം നിമിത്തം)പൂമാലയെ എന്നപോലെ
शिरोभिः - ശിരസാ
उह्यते - വഹിക്കപ്പെടുന്നു.

*** *** ***

वृत्तपरिचयः।
पाठभागेस्मिन् सर्वेष्वपि श्लोकेषु वंशस्थं नाम वृत्तमस्ति।
<u>കുറിപ്പ്</u> -ഗണങ്ങളായിത്തിരിക്കാതെയും എളുപ്പത്തിൽ വൃത്തനിർണ്ണയം നടത്താവുന്നതാണ്. ആദ്യമായി അക്ഷരങ്ങൾക്കോരോന്നിനും ലഘു-ഗുരു ചിഹ്നം നല്കുക. പന്ത്രണ്ടക്ഷരമാണ് വംശസ്ഥവൃത്തത്തിന് ഓരോവരിയിലും ഉണ്ടാവുക. അതിൽ 1,3,6,7,9,11 എന്നിവ ലഘു അക്ഷരമായാൽ (ശേഷം ഗുരുക്കൾ) വൃത്തം വംശസ്ഥമായിരിക്കും.

प्रवर्तनम् -१

विशङ्कमानो...............।। इति श्लोके कः अलङ्कारः इति समर्थयत।

काव्यलिङ्गम्

समर्थनीयस्यार्थस्य	കാവ്യലിംഗം സമർഥിക്കേ-
काव्यलिङ्गं समर्थनम्।	ണ്ടുള്ളോരർത്ഥസമർഥനം
जितोसि मन्द! कम्दर्प!	കാമ! നിന്നെ ജയിച്ചു ഞാൻ
मच्चित्तेस्ति त्रिलोचन:।।	ഉണ്ടെൻ ഹൃത്തിൽ ത്രിലോചനൻ.

സമർഥിക്കേണ്ടതായ അർഥത്തെ(വാക്യാർഥംകോണ്ടോ പദാർഥംകോണ്ടോ) സമർഥിക്കുന്നിടത്ത് കാവ്യലിംഗം എന്ന അലങ്കാരം. ദുസ്സാധ്യമായ കാമജയത്തെ സമർത്ഥിക്കുന്നതിന് എന്റെഹൃദയത്തിൽ കാമന്തകനായ മുക്കണ്ണന്റെ സാന്നിദ്ധ്യമുണ്ടെന്ന വാക്യത്താൽ സമർത്ഥിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. "കന്ദർപ്പ! നിന്നെ ജയിച്ചിരിക്കുന്നു" എന്ന പൂർവ്വ വാക്യത്തിന്ന് ഹേതുവയിരിക്കുന്നു, "എന്റെ ഹൃത്തിലുണ്ട് ത്രിലോചനൻ" എന്ന വാക്യം. അതിനാൽ വാക്യാർത്ഥഹേതുകമായ കാവ്യലിംഗം.

विशङ्कमानो..........।। എന്നശ്ലോകത്തിൽദുര്യോധനന്റെ "ജഗതീജയ"ത്തെയാണ് സമർത്ഥിക്കേണ്ടത്. "दुरोदरच्छद्मजितां" (ചൂതുകളിയിൽ വ്യാജമായിജയിച്ച) എന്ന വിശേഷണം കൊണ്ട് സൂചിതമായിരിക്കുന്ന ലോകത്തെയാണ് नयेन जेतुं (നീതിമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ ജയിക്കുവാൻ) എന്നവാക്യം കൊണ്ട് സമർത്ഥിക്കേണ്ടത്. അതിനാൽ പദാർത്ഥഹേതുകമായ കാവ്യലിംഗം.

प्रवर्तनम् - २

तथापि............।। इत्यत्र क: अलङ्कार: इति समर्थयत।

अर्थान्तरन्यास:

"उक्तिरर्थान्तरन्यास: स्यात् सामान्यविशेषयो: "।

സാമാന്യത്തെ വിശേഷം കൊണ്ടോ, വിശേഷത്തെ സമാന്യം കൊണ്ടോ സമർത്ഥിക്കുന്നിടത്ത് അർത്ഥാന്തരന്യാസം എന്ന അലങ്കാരം.

" സമുദ്രം താണ്ടി ഹനുമാൻ

മഹാത്മാർക്കെന്ത് ദുഷ്കരം? "- എന്ന ഉദാഹരണത്തിൽ "സമുദ്രത്തെ ഹനുമാൻ തരണം ചെയ്തു" എന്ന കാര്യം വിശേഷം. സാമാന്യജനങ്ങൾക്ക് ചെയ്യാനാകാത്ത കാര്യമാണ് സമുദ്രതരണം. എന്നാൽ "മഹാത്മാർക്ക് ദുഷ്കരമായിട്ട് ഒന്നുമില്ല" – എന്ന സാമാന്യയുക്തിയിൽ "ഹനുമാൻ സമുദ്രം ചാടിക്കടന്നു" എന്ന വിശേഷം സമർഥിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ സാമാന്യം കൊണ്ട് വിശേഷത്തെ സമർത്ഥിക്കുന്ന അർത്ഥാന്തരന്യാസം.

प्रवर्तनम् – ३

"विशङ्कमानो भवत: पराभवं नृपासनस्थोपि वनाधिवासिन: "। – पद्यमिदं पठित्वा

समानताळयुक्तं श्लोकं चित्वा लिखतु।

१ अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा हिमालयो नाम नगाधिराजः।
पूर्वापरौ तोयनिधीवगाह्य स्थितः पृथिव्या इव मानदण्डः।।

२ गतं तिरश्चीनमनूरु सारथेः प्रसिद्धमूर्ध्वं ज्वलनं हविर्भुजः।
पतत्यधोधाम विसारि सर्वतः किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः।।

प्रवर्तनम् ४

श्लोकं पठित्वा गद्यक्रमं लिखत।

विधाय रक्षान्परितः परेतरा-
नशङ्किताकारमुपैति शङ्कितः।
क्रियापवर्गेष्वनुजीविसात्कृताः
कृतज्ञतामस्य वदन्ति सम्पदः।।

प्रवर्तनम् ५

आकाङ्क्षापूर्वकं अन्वयं लिखत

असक्तमाराधयतो यथायथं
विभज्य भक्त्या समपक्षपातया।
गुणानुरागादिव सख्यमीयिवा-
न्न बाधतेस्य त्रिगणः परस्परम्।।

प्रवर्तनम् ६

श्लोकं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणिलिखत।

बुद्धिर्यस्य बलं तस्य
निर्बुद्धेस्तु कुतो बलम्।
वने सिंहो मदोन्मत्तः
शशकेन निपातितः।।

अ) अत्र क्रियापदं किम् ?
आ)कीदृशः सिंहः ?
इ) केन निपातितः ?

प्रवर्तनम् ७

श्लोकं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणिलिखत।

विद्या मित्रं प्रवासेषु भार्या मित्रं गृहेषु च।
रोगिणामौषधं मित्रं धर्मो मित्रं मृतस्य च।।

अ) विद्या कदा मित्रं भवति ?
आ) क: मृतस्य मित्रं भवति ?
इ) रेखाङ्कितस्य पदस्य सन्धिच्छेदं कुरुत।

प्रवर्तनम् ८

अधोदत्तेभ्य: महाकाव्यानि विविच्यलिखत।

रघुवंशम्, माळविकाग्निमित्रम्, नैषधीयचरितम्, क्रिस्तुभागवतम्, दशकुमारचरितम्, माघम्।

प्रवर्तनम् ९

पट्टिकां कुरुत

माळविकाग्निमित्रम् , किरातार्जुनीयम् , कुमारसम्भवम् , कादम्बरी , आश्चर्यचूडामणि: , दशकुमारचरितम्।

महाकाव्यम्	नाटकम्	गद्यकाव्यम्

प्रवर्तनम्-१०

यथोचितं योजयत।

1 किरातार्जुनीयम्	- गद्यकाव्यम्	(३)
२ मृच्छकटिकम्	- चम्पूकाव्यम्	(५)
३ कादम्बरी	- प्रहसनम्	
४ ऋतुसंहारम्	- महाकाव्यम्	(१)
५ रामायणचम्पू	- नाटकम्	(२)
	- खण्डकाव्यम्	(४)

प्रवर्तनम् ११

यथोचितं योजयत।

१ किरातार्जुनीयम्	- श्रीहर्षः	(३)
२ कुमारसम्भवम्	- माघः	(४)
३ नैषधीयचरितम्	- भारविः	(१)
४ शिशुपालवधम्	- भवभूतिः	
	- कालिदासः	(२)

प्रवर्तनम् १२

दुर्योधनस्य प्रजासेवनं सूचननुसारं स्ववाक्यैः लिखत।

सूचनाः - भृत्यान् सखीनिव पश्यति - पुत्रे शत्रावपि स्थितं धर्मविप्लवं निहन्ति - कर्मावसाने भृत्येभ्यः बहूनि वसूनि ददाति - मनुना प्रोक्तेन नीतिमार्गेण शास्ति - दुर्जनसंसर्गं परित्यजति।

प्रवर्तनम् १३

पद्यपङ्क्तिं पठित्वा उदाहरणानुसारं गणक्रमं लिखत।

ज त ज र

U – U - - U U –U - U -

उदा - शुचिस्मि/ तां वाच/ मवोच / दच्युतः ।

”सखीनिव प्रीतियुजोनुजीविनः”।

****

६ यागाश्वबन्धनम्

आमुखम्

सहृदयहृदयाह्लादकारि कविप्रवृत्तिः काव्यमित्यभिधीयते । तत्तु द्विविधम् , दृश्यं श्रव्यं च । दृष्ट्वा आस्वाद्यमानं दृश्यम् । श्रत्वा वा पठित्वा आस्वाद्यमानं श्रव्यम् । दृश्यकाव्येषु अन्यतममस्ति रूपकम्। नटेषु कथापात्राणां रूपमारोपयतीत्यतः रूपकमिति अन्वर्थसंज्ञा। नायकस्वभावः ,अङ्गसंख्या, इतिवृत्तभेदः इत्यादिना रूपकं दशधा भवति। तच्च-

नाटकं सप्रकरणं
भाणः प्रहसनं डिमम्।
व्यायोग-समवकारौ वी-
थ्यङ्गमीहामृगाः स्मृताः।

നാടകമങ്കം പ്രകരണ-
മീഹാമൃഗവും ഡിമം സമവകാരം
ഭാണം പ്രഹസനസംജ്ഞം
വീഥിവ്യായോഗമെന്ന് രൂപകം പത്ത്.
--നാടകപ്രവേശികാ.

नाट्यशास्त्रस्य अधिकारिकग्रन्थः भरतमुनेः नाट्यशास्त्रमेव। तत्तु पञ्चमो वेदः इत्यभिधीयते। वेदेभ्यो पाठ्याद्यान् अङ्गान् गृहीत्वा विधात्रा निर्मिता नाट्यकलेति भरतमुनिरभिप्रैति।

नाट्याख्यं पञ्चमं वेदं सेदिहासं करोम्यहं
सङ्कल्प्य भगवानेवं सर्ववेदाननुस्मरन् ।
नाट्यवेदं ततश्चक्रे चतुर्वेदाङ्गसंभवं
जग्राहपाठ्यमृग्वेदात् सामभ्यो गीतमेव च।
यजुर्वेदादभिनयान् रसानथर्वणादपि ।
-नाट्यशास्त्रम्।

നാടകം

ധീരോദാത്തനതിപ്രതാപ ഗുണവാൻ
വിഖ്യാതവംശൻ ധരാ-
പാലൻനായക,നഞ്ചുസന്ധിക,ളതി-
ഖ്യാതം കഥാവസ്തുവും,
നാലഞ്ചാളുക,ളങ്കമഞ്ചധികമോ
ശൃംഗാരമോ വീരമോ
മുഖ്യം നിർവഹണത്തിനത്ഭുതരസം
നാഥോദയംനാടകം
-നാടകപ്രവേശിക

उत्तररामचरितं करुणरसप्रधानं नाटकं भवति ।

<u>രസങ്ങൾ</u>

ശൃംഗാരം കരുണം വീരം രൗദ്രം ഹാസ്യം ഭയാനകം
വീഭത്സമത്ഭുതംശാന്തമെന്നിങ്ങു രസമൊമ്പത് .

നാലമങ്കത്തിന്റെ കഥാസംക്ഷേപം

വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ ആശ്രമപരിസരം. അരുന്ധതി, വസിഷ്ഠൻ, ജനകൻ, കൗസല്യ തുടങ്ങിയവർ ആശ്രമത്തിൽ അതിഥികളായെത്തിയിട്ടുണ്ടെന്നും സീതയുടെ ദുഃഖത്തിൽ സന്തപ്തനായ ജനകൻ ആശ്രമത്തിന് പുറത്ത് മരച്ചുവട്ടിൽ ഇരിക്കുന്നുണ്ടെന്നും വാല്മീകിശിഷ്യൻമാരുടെ പരസ്പരസംഭാഷണത്തിൽനിന്നും മനസ്സിലാക്കാം.സീതാദുഖത്തിൽ വിലപിക്കുന്ന ജനകനെ കാണാൻ വസിഷ്ഠനിർദ്ദേശ പ്രകാരം കൗസല്യ അരുന്ധതിയോടൊപ്പം പോകുകയും ജനകനെകണ്ടപ്പോൾ സീതാരാമന്മാരുടെ വിവാഹശേഷം ഉണ്ടായ ദുഃഖകരമായ സംഭവങ്ങളെ അനുസ്മരിച്ച് അവർ ഏറെ ദുഖിതരാവുകയും ചെയ്യുന്നു. തുടർന്ന് ശുഭകരമായ പര്യവസാനം ഉണ്ടാവുമെന്ന വസിഷ്ഠവചനം അരുന്ധതി വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ആശ്രമത്തിൽ കളിക്കുന്ന കുട്ടികളിൽ ഒരുവന് രാമന്റെ രൂപസാദൃശ്യം കണ്ട് ജനകൻ അവനെ തന്റെ സമീപത്തേക്ക് വിളിക്കുന്നു. വിനയാന്വിതനായി അവൻ അടുത്തുവന്ന് ജനകനെ വന്ദിച്ച് നിൽക്കുന്നു. കൗസല്യ കുട്ടിയിൽ സീതയുടെ രൂപസാദൃശ്യം കണ്ട് അവന്റെ അച്ഛനമ്മമാരെകുറിച്ച് ആരാഞ്ഞപ്പോൾ മറുപടിയായി താൻ വാല്മീകിപുത്രനാണെന്ന് ധരിപ്പിക്കുകയും സന്ദർഭവശാൽ രാമായണകഥയെയും കഥാപാത്രങ്ങളായ ജനകാദികളെയും പരാമർശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ദശരഥന്റെ ഏതേത് മക്കൾക്ക് എത്ര എത്ര സന്താനങ്ങളുണ്ടെന്ന ജനകന്റെ ചോദ്യത്തിന് അക്കാര്യം മഹർഷി പറഞ്ഞുകൊടുത്തിട്ടില്ലെന്നായിരുന്നു മറുപടി. ഇതിനിടെ രാമന്റെ യാഗാശ്വം

ആശ്രമമുറ്റത്തെത്തുകയും അതിനെ കാണിച്ചുകൊടുക്കാൻ കുട്ടികൾ ലവനെ കൂട്ടികൊണ്ടുപോവുകയും ചെയ്യുന്നു. തുടർന്ന് അശ്വരക്ഷകരുമായി വാക്കുതർക്കം മൂർച്ഛിക്കുകയും ലവൻ യുദ്ധസന്നദ്ധനാവുകയും ചെയ്യുന്നതാണ് പാഠത്തിലെ സന്ദർഭം.

വ്യാകരണവിശേഷം

1) धिक् जाल्मान्, धिक् चापलम् इत्यादिषु प्रयोगेषु धिक् शब्दयोगे द्वितीया विभक्ति।

उभसर्वतसो:कार्या धिगुपर्यादिषु त्रिषु
द्वितियाम्रेडितान्तेषु ततोन्यत्रापि दृश्यते।।(वार्तिकम्) എന്ന വാർത്തികം ഈനിയമത്തെ വിധിക്കുന്നു.

തസിലന്തങ്ങളായ उभयत: सर्वत: എന്നിവയും धिक् , उपरि, अधि अध: എന്നിവയും ആമ്രേഡിതാന്തങ്ങളും (ആവർത്തിച്ചുപറയുന്നതിൽ രണ്ടാമത്തെ ശബ്ദം ആമ്രേഡിതം) പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ ഇവ ഏത് പദത്തിന്റെ കൂടെ പ്രയോഗിക്കുന്നുവോ ആ പദം ദ്വിതീയാവിഭക്തിയിൽ പ്രയോഗിക്കണം.

2) अभित: परित: समयानिकषाहाप्रतियोगेपि ।

അഭിതഃ, പരിതഃ , സമയ, നികഷ തുടങ്ങിയവ ഏത് പദത്തിന്റെ കൂടെ പ്രയോഗിക്കുന്നുവോ ആ പദം ദ്വിതീയാവിഭക്തിയിൽ പ്രയോഗിക്കണം.

उदा- महाराजं प्रति । इन्द्रं प्रति। ग्रामं प्रति।

3) कृतमश्वेन- വാരണാർഥത്തിൽ കൃതം എന്ന അവ്യയം പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ ഏതിന്റെ കൂടെ പ്രയോഗിക്കുന്നുവോ ആ പദം തൃതിയാ വിഭക്തിയിൽ വരും

നാടകങ്ങളും കർത്താക്കളും

മാളവികാഗ്നിമിത്രം	കാളിദാസൻ
അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം	
മഹാവീരചരിതം	ഭവഭൂതി
ഉത്തരരാമചരിതം	
പ്രതിജ്ഞായൗഗന്ധരായണം	ഭാസൻ
സ്വപ്നവാസവദത്തം	
തപതീസംവരണം	കുലശേഖരൻ
സുഭദ്രാധനഞ്ജയം	
പ്രബോധചന്ദ്രോദയം	കൃഷ്ണമിശ്രൻ
വേണീസംഹാരം	ഭട്ടനാരായണൻ
ആശ്ചര്യചൂഡാമണി	ശക്തിഭദ്രൻ

നാഗാനന്ദം	അശ്വഘോഷൻ
മുദ്രാരാക്ഷസം	വിശാഖദത്തൻ

अलङ्कारपरिचयः

पश्चात्पुच्छं............यामः- इति पद्येषु अश्वस्य वर्णनं सूक्ष्मतया करोति। अत: पद्येस्मिन् स्वभावोक्ति: नाम अलङ्कार:। तस्य लक्षणम्-

स्वभावोक्ति: स्वभावस्य जात्यादितथ्यवर्णनम्।

എല്ലായ്പ്പോഴുമിളക്കിടുന്നവലുതാംവാലുണ്ടതിൻ പിന്നിലായ്
ദീർഘിച്ചോരുകഴുത്തുമു,ണ്ടഥ കുളമ്പെന്നുള്ളതും നാലുതാൻ
തിന്നും ബാലതൃണങ്ങൾ, ചാണകമിടും മാങ്ങാവലിപ്പത്തി,ലി-
ന്നെന്തിന്നേറെയുരപ്പൂ? ദൂരെയതുപോം,വാവാ വരു നോക്കിടാം

സൂക്ഷ്മ സ്വഭാവം വർണ്ണിച്ചാൽ സ്വഭാവോക്തിയലങ്കൃതി

अस्मिन्नेव पद्ये मन्दाक्रान्ता नाम वृत्तम्।   तस्य लक्षणम्-

मन्दाक्रान्ताम्बुधिरसनगैर्मोभनौतौगयुग्मम्

കുറിപ്പ്-   പ്രസ്തുതപദ്യം ശാർദ്ദൂലവിക്രീഡിതം എന്ന വൃത്തത്തിൽ നിബന്ധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നപാഠപുസ്തകത്തിലെ പരാമർശം തെറ്റാണ് .

പ്രതിപാദം മഗണം ഭഗണം നഗണംതഗണം തഗണം രണ്ടു ഗുരു എന്നിങ്ങനെ ഗണവ്യവസ്ഥയും 4, 6, 7 എന്നീ അക്ഷരങ്ങളിൽ യതിയും ഉണ്ടെങ്കിൽ മന്ദാക്രാന്താ എന്ന വൃത്തം.

ज्याजिह्वया .... । इति पद्ये नाम वसन्ततिलकं नाम वृत्तम्।   तस्य लक्षणम्-

उक्ता वसन्ततिलका तभजाजगौग:।

പ്രതിപാദം त ഗണം भഗണം ज ഗണം ज ഗണം गुरुद्वयं എന്നിങ്ങനെ ഗണവ്യവസ്ഥ ഉണ്ടെങ്കിൽ വൃത്തം वसन्ततिलकम्।

प्रवर्तनम्-१

सूचनां पठित्वा नाठकांशं संग्रह्य लिखत ।

अश्वागमनम्- अश्वमधिकृत्य कुमाराणां अभिप्राया:- लवस्य प्रकोपनपरं भाषणं ।

** **

७ केरलीयकलारूपाणि

കേരളീയദൃശ്യകലകൾ-ഒരു സാമാന്യാവലോകനം

കേരളീയദൃശ്യകലകളിൽ മകുടായമാനമായി ശോഭിക്കുന്ന കലാരൂപങ്ങളാണ് കൂടിയാട്ടവും കഥകളിയും. ഇതിൽ കൂടിയാട്ടത്തിനു സംസ്കൃതനാടകാഭിനയമെന്ന പ്രത്യേകതകൂടിയുണ്ട്. കഥകളിസാഹിത്യത്തിനു ആട്ടക്കഥ എന്നാണ് പറഞ്ഞുവരാറുള്ളത്. കൃഷ്ണനാട്ടം, രാമനാട്ടം മുതലായകലാരൂപങ്ങളും പ്രസിദ്ധങ്ങളാണ്. ഹാസ്യരസപ്രധാനമായ കലാരൂപമാണ് തുള്ളൽ. കലക്കത്ത് കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരാണ് തുള്ളൽ കലാരൂപത്തിന്റെ പ്രഥമപ്രവർത്തകൻ. ഓട്ടൻ, പറയൻ, ശീതങ്കൻ എന്നിങ്ങനെ തുള്ളൽ മൂന്നുവിധത്തിലുണ്ട്. ചതുർവിധാ ഭിനയങ്ങളായ ആംഗികം,വാചികം,സാത്വികം,ആഹാര്യം എന്നിവ മിക്ക കലാരൂപ ങ്ങളിലും വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കും. ഉപയോഗിക്കുന്ന വാദ്യവിശേഷങ്ങളിലും ഹസ്തമുദ്രകളിലു മെല്ലാം തനതായ വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ട്. കൂടാതെ 1.ദൃശ്യപ്രധാനം, 2 ശ്രവ്യപ്രധാനം 3 ദൃശ്യ-ശ്രവ്യോഭയപ്രധാനം 4.അനുഷ്ഠാന കലകൾ 5.അനുഷ്ഠാനേതരം 6.ആംഗികം 7.വാചികം 8.സാത്വികം 9 ആഹാര്യം 10.നൃത്തം 11 ഗീതം 12..വാദ്യം 13 ശാസ്ത്രീയം 14 ശാസ്ത്രീയേതരം. 15. സാമൂഹ്യ വിമർശനാത്മകം 16.ഹൈന്ദവസംബന്ധി 17.ക്രൈസ്തവം 18.ഇസ്ലാമികം 19.കായികപ്രധാനം എന്നിങ്ങനെ കേരളീയ ദൃശ്യകലകളെ അവയുടെ മറ്റ് പ്രത്യകതകൾക്കനുസരിച്ച് വീണ്ടും പലതരത്തിൽ വിഭജിക്കാവുന്നതാണ്. അവയോരോന്നും ഏതേത് വിഭാഗങ്ങളിൽപ്പെടുന്നുവെന്ന് താഴെകൊടുത്തിരിക്കുന്ന പട്ടികനോക്കി മനസ്സിലാക്കുക. പാഠഭാഗത്തുവരുന്ന കലകളുടെ സാജാത്യ-വൈജാത്യങ്ങൾ എന്തെല്ലാമാണെന്ന് കണ്ടെത്തി പട്ടിക തയ്യാറാക്കുക.

ചതുർവിധാഭിനയങ്ങൾ

ആംഗികം	-അംഗങ്ങൾ, പ്രത്യംഗങ്ങൾ,ഉപാഗങ്ങൾ എന്നിവ കൊണ്ടുള്ള അഭിനയം
വാചികം	- ഗദ്യ-പദ്യരൂപത്തിലുള്ള സംഭാഷണങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടുള്ള അഭിനയം
സാത്വികം	- വിവിധ ഭാവങ്ങളെ പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള അഭിനയം
ആഹാര്യം	-വിവിധതരത്തിലുള്ള വേഷഭൂഷാദികൾ അണിഞ്ഞുകൊണ്ടുള്ള അഭിനയം

കലകൾ	ദൃശ്യപ്രധാനം	ശ്രവ്യപ്രധാനം	ദൃശ്യ-ശ്രവ്യോഭയപ്രധാനം	അനുഷ്ഠാനകലകൾ	അനുഷ്ഠാനേതരം	ആംഗികം	വാചികം	സാത്വികം	ആഹാര്യം	നൃത്തം	ഗീതം	വാദ്യം	ശാസ്ത്രീയം	ശാസ്ത്രീയേതരം.	സാമൂഹ്യവിമർശനാത്മകം	.ഹൈന്ദവസംബന്ധി	ക്രൈസ്തവം	ഇസ്ലാമികം	കായികപ്രധാനമായത്
കൂടിയാട്ടം			X		X	X	X	X	X	X	X	X	X			X			
കഥകളി			X		X	X		X	X	X	X	X	X			X			
മോഹിനിയാട്ടം			X		X	X		X	X	X	X	X	X			X			
കൃഷ്ണനാട്ടം			X	X		X	X	X	X	X	X	X	X			X			
അർജ്ജുനനൃത്തം			X	X		X	X	X	X	X	X	X		X		X			
തെയ്യം			X	X				X	X	X	X	X		X		X			
പടയണി			X	X			X	X	X	X	X	X		X	X	X			
പരിചമട്ടുകളി				X					X	X	X			X			X		X
സംഘക്കളി			X		X		X		X					X		X			
കൂത്ത്			X	X			X	X	X			X		X	X	X			
പാഠകം		X		X			X							X		X			
തുള്ളൽ			X	X			X	X	X	X	X	X		X	X	X			
കുറത്തിയാട്ടം			X	X			X	X	X		X	X		X		X			
കാക്കാരിശ്ശിനാടകം			X		X		X	X	X	X	X	X		X	X	X			
മുടിയേറ്റ്			X	X			X	X	X		X	X		X		X			
ദഫ് മുട്ട്			X	X		X				X	X	X		X				X	
ഒപ്പന			X		X				X	X	X			X				X	
ചവിട്ട്നാടകം			X		X	X	X	X	X	X	X			X			X		
മാർഗ്ഗംകളി			X		X				X	X				X			X		
തിരുവാതിരക്കളി			X							X	X			X			X		
പൂരക്കളി			X	X						X	X		X			X			X
കളരിപ്പയറ്റ്	X				X								X			X			X

അവലംബം-സർവ്വവിജ്ഞാനകോശം.വാല്യം ഒന്നുമുതൽ എട്ടുവരെ.

ലക്ഷണഗ്രന്ഥങ്ങളെയാശ്രയിച്ചുള്ള അഭിനയരീതി അവലംബിക്കുന്നവയാണ് ശാസ്ത്രീയങ്ങൾ എന്ന പദംകൊണ്ട് ഇവിടെ വിവക്ഷിതം. അഭിനയത്തിന് നിയതത്വം ഉണ്ടാകുന്നത് ഈയൊരു വ്യവസ്ഥമൂലമാണ്. പദാർത്ഥാഭിയപ്രധാനമായവയെ മാത്രമേ ആംഗികത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളൂ. ഹസ്തലക്ഷണദീപികാ മുതലായ ലക്ഷണഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ വിശേഷിച്ച് പരാമർശിക്കപ്പെടാത്ത ആംഗികാഭിനയങ്ങൾ തെയ്യം തുടങ്ങിയ കലാരൂപങ്ങളിൽ കാണാമെങ്കിലും അവയെ ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടില്ല. അത്തരം വിശേഷങ്ങളെ ഗ്രന്ഥാന്തരങ്ങളിൽനിന്ന് പഠനപ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഭാഗമായി കണ്ടെത്തി ഈ പട്ടിക വിപുലീകരിക്കാവുന്നതാണ്.

प्रवर्तनम्-१

अधोदत्तेषु पाठकम्, चाक्यार्कूत्त् इत्यतयोः कलारूपयोः साजात्यानि कानि इति विविच्य लिखतु।

* पुराणकथाप्रसिद्धमस्ति।
- भक्तिप्रधानमस्ति।
- विविधवाद्योपकरणानि स्वीकुर्वन्ति।
- श्लोकानाम् आलपनमस्ति।
- *हास्यप्रधानमस्ति।
- आहार्याभिनयोस्ति।

प्रवर्तनम्-२

सूचनानुसारं पाठकम् इति कलारूपमधिकृत्य लघूपन्यासं लिखतु।

सूचना- हैन्दवाराधनालयेषु----- नब्यार् ---- पुराणकथा---- परीहासादिकम्--- भस्माङ्कितशरीरः---- वाद्यानि इतरसज्जीकरणानि।

प्रवर्तनम्-३

यथोचितं योजयत

हरिकथा	- युनेस्को अङ्गीकारः।
पूरक्कलि	-हास्यरसप्रधानः।
कलरिप्पयट्ट्	- मरत्तुकलि।
चाक्यार्कूत्त्	- सत्कथाकालक्षेपः।
कूटियाट्टम्	- खलूरिका।

प्रवर्तनम्-४

खण्डिकां पठित्वा अधोरेखाङ्कितं पदम् उत्तरत्वेन लब्धुं शक्यान् पञ्चप्रश्नान् लिखतु।

तुल्लल् प्रस्थानस्य उपज्ञाता अस्ति कुञ्चन्नब्यार् महाशयः। तुल्लल् इति कलारूपस्य त्रैविध्यमस्ति ओट्टन्, परयन्, शीतङ्कन् इति भेदेन। हास्यरसप्रधानमस्ति तुल्लल्। कल्याणसौगन्धिकम्। घोषयात्रा, स्यमन्तकम् इत्यादयः तुल्लल्कलारूपस्य साहित्यग्रन्थाः कुञ्चन्नब्यार् महाशयेन विरचिताः।

** **

८ सुरायाः असुरता

प्रवर्तनम् १

मद्यपानस्य दोषान् ज्ञापयितुं एकं भित्तिपत्रं निर्मातु।

प्रवर्तनम् २

मद्यपानविषये भवन्तः एकम् अनुसन्धानपद्धतीं (प्रोजक्ट्) रचयन्ति। तत्र आमुखे मद्यपानदोषं कथम् उपस्थापयति इति सूचनानुसारं लिखत।

सूचना- मद्यपानदोषमधिकृत्य----- आधुनिकछात्राणाम्------- नानाविधानां दोषाणाम्-------- उन्मत्तः भूत्वा------ परिवाराणां दयनीयावस्था ------ समाजे निन्दनीयः।

प्रवर्तनम् ३

आधुनिकछात्राणां मध्ये दृश्यमाना मद्यासक्तिः प्रोत्साहनीया उत वा? स्वाभिप्रायं विशदीकृत्य लघूपन्यासं लिखत।

प्रवर्तनम् ४

सम्भाषणांशान् पूरयत।

व्याधः	-भो, राजन्। प्रणामः। तुभ्यम् एकम् उपहारं समर्पयामि।
महाराजः	- ....।
व्याधः	- कुम्भेस्मिन् विशिष्ठमेकं पानीयमस्ति।
महाराजः	- अस्य विशिष्ठता का?
व्याधः	-..।
महाराजः	- किन्तु शीघ्रमेव ददातु।
व्याधः	-..।
राजपुरोहितः	- राजन्। मा पिब। पानीयमिदं भवतः बुद्धिभ्रंशं करिष्यति।
महाराजः	-....................................।

प्रवर्तनम् ५

कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं स्वीकृत्य लिखत।

१ ....विरराम।(मद्यपानं , मद्यपानेन, मद्यपानात्)
२.रमेश: ....प्रमाद्यति।(अध्ययनम्, अध्ययनात्, अध्ययने)
३. पञ्चदशवर्षीय: देवदत्त:............विरराम।(पठनेन, पठनस्य, पठनात्)
४. यक्ष:........................प्रमाद्यति (स्वाधिकारात्, स्वाधिकारै:, स्वाधिकाराय)

ജുഗുപ്സാ, വിരാമം, പ്രമാദം എന്നീ അർത്ഥം വരുന്ന ശബ്ദങ്ങളുടെ യോഗത്തിൽ പഞ്ചമീ വിഭക്തി വരും.
उभयतः , सर्वतः ശബ്ദങ്ങളുടെ യോഗത്തിൽ ദ്വിതീയാ വിഭക്തി വരും.

प्रवर्तनम् ६

कथास्तम्भं क्रमीकरोतु

* तस्मादारभ्य सुरा, वारुणी इति मद्यस्य नामनी जाते।
* एकदा सुर: वृक्षकोटरस्थं जलं पीत्वा आलस्यमनुभवत: पक्षिमृगानपश्यत्।
* तस्मादारभ्य सुरा, वारुणी इति मद्यस्य नामनी जाते।
* क्षणिकसुखमनुभवन्तौ तौ मद्यमादाय राजानम् उपागच्छताम्।
* पुरा काशीनगर्यां सुरो नाम कश्चन व्याध: आसीत्।
* सोपि उन्मत्तो अभवत्।
* व्याध: पानीयामादाय तस्य सुहृदे वारुणाय संन्यासिने अदात्।
* व्याध: मदोन्मत्त: संवृत्त:।

प्रवर्तनम् ७

कथाग्रन्थानां नामानि विविच्य लिखत।

महावीरचरितम्, दशकुमारचरितम्, जातकमाला,
किरातार्ज्जुनीयम्, पञ्चतन्त्रम्, हर्षचरितम्,
चारुदत्तम्, बृहत्कथा, वेतालपञ्चविंशतिः,
मेघदूतम्, मुद्राराक्षसम्

प्रवर्तनम् ८
यथोचितं योजयत।

जातकमाला	-विष्णुशर्मा
कथासरित्सागरः	-नारायणपण्डितः
ऐतिह्यमाला	-सोमदेवभट्टः
हितोपदेशः	-आर्यशूरः
बृहत्कथा	-कोट्टारत्तिल् शङ्कुण्णि
	- बाणभट्टः

प्रवर्तनम् ९
सूचनानुसारं कथासाहित्यमधिकृत्य लघुटिप्पणीं लिखतु।
सूचना- संस्कृतसाहित्ये..........उपदेशात्मिका..... विनोददायिका....... जातकमाला...... जन्म इत्यर्थः....... बोधिसत्वस्य कथा।

प्रवर्तनम्-१०
श्लोकस्याशयं मातृभाषया लिखतु।

अयुक्तं बहुभाषन्ते यत्र कुत्रापि शेरते।
नग्ना विक्षिप्य गात्राणि बालका इव मद्यपाः।।

** **

९ दिशानिर्णयः

प्रवर्तनम् १

यथोचितं योजयत

मनुष्यालयचन्द्रिका	-	पूर्वपश्चिमरेखा	(२)
ब्रह्मसूत्रम्	-	ऋग्वेदः	
प्राह्णम्	-	अथर्ववेदः	(४)
स्थापत्यवेदः	-	श्रीमंगलं नीलकण्ठः	(१)
आशा	-	प्रातःकालः	(३)
	-	दिक्	(५)

प्रवर्तनम् २

सम्भाषणांशान् पूरयत

(काचन गृहनिर्माणवेळा। तत्रागतं महातक्षकं प्रति काचित् बालिका वदति।)

बालिका - भो तक्षक इदनीमपि गृहनिर्माणार्थं प्राचीनां रीतिमवलम्बते
तक्षकः - ....।
बालिका - वास्तुविद्या अन्येषु राज्येषु अपि अस्ति वा
तकेषकः - आम् अस्त्येव। चीना,पारसिकादिषु राज्येषु वास्तुविद्या प्रचरिता अस्ति।
बालिका - ....।
तक्षकः - अस्तु, सर्वमपि शास्त्रीयमेव।
बालिका - किन्तु केतित् अशास्त्रीयम् अन्धविश्वासमिति च वदन्ति खलु
तक्षकः - ....।

प्रवर्तनम् ३

गृहनिर्माणाय दिग्निर्णयः कथं कार्यः इति सूचनानुसारं लिखत।

सूचनाः - शङ्कुस्थापनं - प्रह्णे सायाह्ने च बिन्दूनामङ्कनं - पूर्वपश्चिमाशां प्रति रेखाङ्कनम्।

प्रवर्तनम् ४

वास्तुविद्याप्रतिपादकान् ग्रन्थान् विविच्यलिखत।

मानसारम् ,बृहत्संहिता, मानमेयोदयम् , शिल्परत्नम् , मयमतम् , अर्थशास्त्रम् , चरकसंहिता ।

प्रवर्तनम् ५

वास्तुविद्याग्रन्थानां ग्रन्थकाराणां च नामानि विवेचयत।

मनुष्यालयचन्द्रिका, भास्कराचार्यः, मयः, शिल्परत्नम्, बृहत्संहिता, काश्यपीयम्, नीलकण्ठन् मूसत्, भास्करीयम्, मयमतम्, श्रीकुमारः, काश्यपमुनिः,वराहमिहिरः।

प्रवर्तनम् ६

वास्तुविद्यामधिकृत्य भवन्तः कक्ष्यायां चर्चिताः खलु। आधुनिककाले विद्येयं कीयत् स्थानमर्हति इति विषये लघुटिप्पणीं लिखत।

प्रवर्तनम् ७

दिशानिर्णयार्थं उपयुज्यमानानां त्रयाणां सामग्रीणां नामानि लिखत।

****

१० योगिनः सर्वसेवकाः

प्रवर्तनम् १

सूचनानुसारं जीवनचरितं लिखत।

नाम	- सुब्रह्मण्यः
शैशवनाम	- चिप्पुक्कुट्टि
सन्यासाश्रमे नाम	- तपोवनस्वामी
जन्मदेशः	- पालक्काट् जिल्लायां मुटप्पल्लूरग्रामः
प्रधानकृतयः	- हिमगरिविहारः, कैलासयात्रा, विष्णुयमकं, तपोवनचरितमादयः
प्रवर्तनमण्डलम्	- समाजसेवकः, साहित्योपासकः, आध्यतमिकाचार्यः, योगाचार्यः
प्रमुखशिष्यः	- स्वामि चिन्मयानन्दः

प्रवर्तनम् २

यथोचितं योजयत।

तपोवनस्वामी	- धर्मार्थकाममोक्षः
आसीत्	- अमूल्यम्
पुरुषार्थाः	- लङ्
अनर्घ	- सन्दर्शनं अर्थयते इति
सन्दर्शिनः	- ईश्वरदर्शनं

प्रवर्तनम् ३

समाजसेवने छात्राणां योगदानं किमिति विषये भवन्तःकक्ष्यायां चर्चितवन्तः खलु। समाजसेवने भवन्तः किं किं करिष्यन्ति इति स्ववाक्यैः लिखत।

प्रवर्तनम् ४

समाजसेवने छात्राणां योगदानं इति विषये लघुटिप्पणीं लिखत।

प्रवर्तनम् ५

"अत्र स्थित्वैव वयमस्मद्देशं सेवामहे।" - कथम् इति विशदयत।

सूचना- आत्मशान्तिरेव आत्यन्तिकी-----सर्वस्पृहणीया----आत्मक्रीडा----
महात्मभ्यो अधिकतरकल्याणकारी----- आत्मक्रीडारत:------ स्वानुभवेन शास्त्रमुखेन वा।

प्रवर्तनम् ६

"आत्मशान्तिरेव महान् सुरनदीह्रद: अस्मिन् दु:खाग्निसन्तप्ते संसारे।" वाक्यस्याशयं स्ववाक्यै: लिखत।

****

११ दीक्षन्तोपदेश:

आमुखम्

चत्वारो वेदा:। ते संहिता ब्राह्मणं आरण्यकम् उपनिषदिति चतुर्धा सन्ति। ब्रह्मचर्याद्या: चतुराश्रमा: प्रसिद्धा:। ब्रह्मचर्ये ब्रह्मचारिभि: समाकलनीया: मन्त्रविशेषा: संहिताया: विषय: ।ब्राह्मणेषु गार्हस्त्ये गृहस्थै: अनुष्ठेयं कर्म प्रतिपाद्यते, यत: गृहस्था: एव वैदिककर्माधिकारिण: भवन्ति। आरण्यकानि जीवितस्य लक्ष्यं मार्गं तथा कर्मणां अर्थं महत्वं च प्रतिपादयन्ति। एतानि मुमुक्षूणां वानप्रस्थाश्रमिणां कृते उपासना: उपदिशन्ति। चतुर्थे सन्यासे सर्वाङ्गपरित्यागिनां मुमुक्षूणां मुक्तिपदं पारमार्थिकं सत्यं उपनिषत् प्रतिपादयति।

उपनिषद्पदव्युत्पत्ति:- उप नि इत्युपसर्गद्वयपूर्वक षद्ल् धातो: क्विप् प्रत्यये कृते उपनिषदिति रूपम्। तस्य धातो: विशरण-गत्य-वसादनात्मका: अर्था: भवन्ति। ब्रह्मप्राप्ते: सहायकत्वात् गत्यर्थ:, एतासां परिशीलनेन अज्ञानं विनश्यति इत्यत: विशरणार्थ:, जन्मादीनां शैथिल्यकारकत्वात् अवसादनार्थ: च सङ्गच्छते इति कठोपनिषद्भाष्ये शङ्करभगवत्पादा:।

ഉപ – അടുത്ത് നിഷദിക്കുക ഇരിക്കുക എന്ന വ്യുത്പത്തി പ്രകാരം ഗുരുവിന്റെ അടുത്തിരുന്ന് പഠിക്കേണ്ടുന്ന രഹസ്യവിദ്യ എന്നർത്ഥം. പണ്ട് ഗുരുനാഥന്മാർ ശിഷ്യന്മാരെ പരീക്ഷിച്ച് അർഹരാണെന്നുകണ്ടാൽ മാത്രമേ വിദ്യ ഉപദേശിക്കാറുള്ളൂ. അതുകൊണ്ട് അനർഹരായ സാധാരണക്കാർക്ക് അപ്രാപ്യമായിരുന്നു ഈ തത്വശാസ്ത്രം. -സ്വാമി മൃഡാനന്ദസരസ്വതി. (ഉപനിഷത്സർവ്വസ്വം,ആമുഖം)

११८० उपनिषद: सन्ति इति ज्ञायते। मुक्तिकोपनिषदनुसारेण उपनिषदां संख्या ११८० (मुक्तिकोपनिषत् १-१३)	
<u>लखुतमा उपनिषत्</u> माण्डूक्यम्	<u>बृहत्तमा उपनिषत्</u> बृहदारण्यकम्

प्रस्थानत्रयभाष्ये अन्तर्भूता: दशोपनिषद: --

"ईश-केन-कठ-प्रश्न-मुण्ड-माण्डूक्य-तैत्तिरि:।
ऐतरेयञ्च-छान्दोग्यं- बृहदारण्यकं तथा।।"

आचार्यशब्दार्थ: -

"आचारं ग्राहयति आचिनोत्यर्थान् इति वा आचार्य:।"
-यास्क: निरुक्तम्।

श्रद्धा - विश्वास: , आस्तिक्यबुद्धि:, बहुमान:।

इस्लामधर्मसंबद्धा उपनिषत् - अल्लोपनिषत् ।
क्रैस्तवदर्मसंबद्धा उपनिषत् - क्रिस्तूपनिषत्।

स्वाध्याय: -

തന്റേതെന്ന നിലയിൽ വിഹിതമായ വേദത്തെ അദ്ധ്യയനം ചെയ്യൽ.
--വാചസ്പത്യം

വാചികം, ഉപാംശു ,മാനസം എന്നിങ്ങനെ സ്വാദ്ധ്യായം മൂന്നുവിധം .അന്യന് കേൾക്കാൻ കഴിയുമാറുച്ചത്തിലുള്ളത് വാചികം. അവനവന് കേൾക്കാൻ കഴിയുമാറുള്ള മന്ത്രിക്കലിനെ ഉപാംശു എന്ന് പറയുന്നു. ശബ്ദമടക്കി മനസ്സുകൊണ്ട് ശബ്ദാർങ്ങളെ മനനം ചെയ്യൽ മാനസം.

दीक्षा -

दीक्षा शब्दस्य नियम: उपनयनसंस्कार: अभीष्टदेवतामन्त्रग्रहणं तन्मन्त्रोपदेश: इति चार्थ: परिकल्पित:।

अन्ते निकटे विद्याग्रहणाय वसति इति अन्तेवासी।
-वाचस्पत्यम् ।

वेदमनूच्याचार्यो......................पितृकार्याभायां न प्रमदितव्यम्।

വേദം പഠിപ്പിച്ചിട്ട് ആചാര്യൻ ശിഷ്യനെ ഉപദേശിക്കുന്നു (നീ പ്രത്യക്ഷാനുമാന പ്രമാണസിദ്ധമായ) സത്യം പറയണം (അനുഷ്ഠേയമായ) ധർമ്മം അനുഷ്ഠിക്കണം . തന്റേതെന്ന നിലയിൽ വിഹിതമായ വേദാദ്ധ്യയനത്തിൽനിന്ന് ഒരിക്കലും നീ തെറ്റരുത്. ആചാര്യന് ഇഷ്ടമുള്ള ധനം ഗുരുദക്ഷിണയായി നല്കി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുജ്ഞയോടെ അനുരൂപയായവളെ വിവാഹം ചെയ്ത് സന്തതിപരമ്പരയെ വിച്ഛേദിക്കാതിരിക്കുക. അറിയാതെ പോലും അസഭ്യം പറയരുത്. ധർമ്മത്തിൽ നിന്ന് തെറ്റി നടക്കരുത്. ആത്മരക്ഷക്കായുള്ള കർമ്മങ്ങളിൽനിന്ന് നീ തെറ്റി നടക്കരുത്. അദ്ധ്യയന-അദ്ധ്യാപനങ്ങളിൽ നിന്നും ദേവകാര്യങ്ങളായ യാഗാദികളിൽനിന്നും പിതൃകാര്യങ്ങളായ ശ്രാദ്ധാദികളിൽനിന്നും നീ തെറ്റരുത്.(ഇവ നീ നിയമേന അനുഷ്ഠിക്കണം).

मातृदेवो भव...........................संविदादेयम्।

നീ അമ്മയാകുന്ന ദേവതയോട് കൂടിയവനും അച്ഛനാകുന്ന ദേവനോടു കൂടിയനനും ആചാര്യനാകുന് നദേവനോടുകൂടിയവനും അതിഥിയാകുന് നദേവനോടു കൂടിയവനും ആയി ഭവിക്കുക. (ഇവർ ദേവതുല്യരായി നിന്നാൽ ഉപാസിക്കപ്പെടേണ്ടവരാകുന്നു). അനിന്ദിതങ്ങളായ കർമ്മങ്ങൾ നിന്നാൽ സേവിക്കപ്പെടേണ്ടവയാകുന്നു. മറ്റുള്ളവ (അസത്പ്രവൃത്തികൾ - ആചാര്യന്മാരുടേതാണെങ്കിൽ പോലും) ഉപാസിക്കപ്പെടേണ്ടവയല്ല. ഞങ്ങളേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠരായ ബ്രാഹ്മണർക്ക് നിന്നാൽ

ആസനാദ്യുപചാരം ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്. ദാനം (പ്രതിഫലമിച്ഛിക്കാതെ നല്കുന്നവ) ശ്രദ്ധയോടെ (ബഹുമാനത്തോടെ) നല്കണം. അശ്രദ്ധമായി നല്കരുത്. സമ്പത്തിനനുസരിച്ച് നല്കണം. ലജ്ജയോടെ നല്കണം. ഭയത്തോടുകൂടി നല്കണം. സൗഹൃദം മുതലായ കാര്യങ്ങൾക്ക് നല്കണം.

अथ यदि ते ....उपास्यम्।

നിനക്ക് (ശ്രുതിസ്മൃതി വിഹിതങ്ങളായ) കർമ്മത്തെകുറിച്ചോ ആചാരത്തെകുറിച്ചോ സംശയമുണ്ടാവുകയാണെങ്കിൽ വിചാരശീലരും കർമ്മതത്പരരും അന്യരാൽ പ്രേരിപ്പിക്കപ്പെടാത്തവരും ക്രൂരസ്വഭാവമില്ലാത്തവരും ധർമ്മാഭിലാഷികളുമായ ബ്രാഹ്മണർ ആവിഷയത്തിൽ എപ്രകാരം നിലകോള്ളുന്നുവോ അപ്രകാരം നീയും നിലകൊള്ളുക. സംശയാസ്പദമായ നിലയിൽ മറ്റുള്ളവർ കുറ്റമാരോപിച്ചിട്ടുള്ളവരോട് എങ്ങനെ പെരുമാറണമെന്ന് സംശയം വരികയാണെങ്കിൽ കർമ്മതത്പരരും പരപ്രേരണഇല്ലാത്തവരും ശാന്തസ്വഭാവികളും ധർമ്മനിഷ്ഠരുമായ ബ്രാഹ്മണർ അവരോട് എങ്ങനെ പെരുമാറുന്നുവോ അതുപോലെ അവരോട് നീ പെരുമാറുക. ഇത് വിധിയാകുന്നു. ഇത് ഉപദേശമാകുന്നു. ഇത് വേദരഹസ്യമാകുന്നു. ഇപ്രകാരം തന്നെ ഉപാസിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

(മൃഡാനന്ദസ്വാമിയുടെ തൈത്തിരീയഭാഷ്യം അവലംബം)

मातृकाप्रश्ना:

प्रवर्तनम् १

१) मरणं सुनिश्चितम्। पुत्र मा ....। (अरोदी:)

२) पिता पुत्रं उपदिशति - पुत्र! ग्रन्थशालाम् अगम:, मद्यशालां मा ....।

(रेखाङ्कितस्य पदस्य उचितरूपेण पूरयत)

मा प्रमद

माङ् എന്ന അവ്യയയോഗത്തിൽ लुङ् പ്രയോഗിക്കും. माङ् ൽ मा മാത്രമേ ശേഷിക്കൂ. न माङ् योगे എന്ന സൂത്രത്താൽ अट् (अ) ലോപിക്കും.

संशय: अभूत् - സംശയിച്ചു

संशय: मा भूत् - സംശയിക്കരുത്

ഇവിടെ अभूत् എന്നതിലെ अ ലോപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം प्रामद (लुङ्.म.ए)എന്നതിലെ अകരം ലോപിച്ച് मा प्रमद എന്നരൂപം. ഇതുപോലെ मा व्यवच्छेत्सी: എന്നും.

प्रवर्तनम् २

कोष्ठकात् समुचितम् उत्तरं स्वीकृत्यलिखत।

परीक्षा समायाता, ---------- न प्रमदितव्यम्।

(पठनाय, पठने, पठनात्)

<u>सत्यात् न प्रमदितव्यम्।</u>

जुगुप्सा-विरामम्-प्रमादम् മുതലായ അർത്ഥം വരുന്ന പദങ്ങൾ പഞ്ചമിയോട് ചേർത്ത് അന്വയിക്കുന്നു.

उदा - अधर्मात् जुगुप्सते।
स्वाधिकारात् प्रमत्तः।
अध्ययनात् विरमति।
पठनाद् प्रमाद्यते।

प्रवर्तनम् ३

उदाहरणानुसारं अर्थं लिखत।

माता देवता यस्य सः - मातृदेवः।
.... - पितृदेवः।

प्रवर्तनम् ४

वार्षिकपरीक्षायां भवन्तः विजिताः। अनुमोदनार्थं विद्यालये काचित् सभा समायोजिता। कार्यक्रमं विशदीकर्तुं एकं विज्ञप्तिपत्रं लिखत।

प्रवर्तनम् ५

समाप्तः। विरामवेळा समायाता। विरामसमये कक्ष्याध्यापकः के के उपदेशाः भवद्भ्यः दत्ताः- सूचनानुसारं विशदयत।

<u>सूचनाः -</u>

सम्यक् पठनम् - उन्नतवृत्तिप्राप्तिः - आलस्यम् - पुषभाषणम् - धूमपानादि दुर्मार्गसञ्चरणम्।

****

अनुबन्धम्-१ <u>केषाञ्चन संस्थानां सङ्केतानां संक्षिप्तसूची</u>

पाठभागे विद्यमानानां विशेषप्रवर्तनानां सम्यग्ज्ञानाय तथा लघुनोपायेन तादृशप्रवर्तनानि कर्तुञ्च नवीनसाङ्केतिकोपकरणानां साहाय्यम् अत्यन्तावश्यकं भवति इति सर्वैः ज्ञातम्। अतः सर्वत्र यथाशक्यं ICT इत्यादीनाम् उपयोगाय छात्राः सन्नद्धाः भवेयु। केषाञ्चन पठनप्रवर्त्तनाय अधो दत्तानि विशेषसङ्केतानि स्वीकुर्वन्तु।

१. कथासरित्सागरः मूलग्रन्थः pdf
www. Rashtriya Sanskrit Samstan
पाठभागस्य मूलरूपम्, मलयालविवर्तनम्
www.navavani.org
२. വൃക്ഷായുർവേദഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഒരു പഠനം- എൻ.വി.പി. ഉണിത്തിരി
३. അഷ്ടാംഗദർശനം , ദീർഘജീവിതം - രാഘവൻ തിരുമുല്പാട്
വിക്കിപീഡിയ
४. सुयोधनस्य राजनीतिः –സമ്പൂർണ്ണമലയാളവിവർത്തനം www.navavani.org
५. यागाश्वबन्धनम् - സമ്പൂർണ്ണമലയാളവിവർത്തനം www.navavani.org
६. केरळीयकलारूपाणि– WWW Keraleeyakala
७. दीक्षान्तोपदेशः - തൈത്തിരീയോപനിഷദ് ഭാഷ്യം -മുഡാനന്ദസ്വാമി
തത്ത്വമസി- സുകുമാർ അഴീക്കോട്

अन्येषां केषाञ्चन संस्थानां संक्षिप्तसूची अत्र दीयते।
http://samskritabharati.org
http:// yaajushi.blogspot.com
http:// nimittam.blocspot.com
http:// jambudvipa.net

अनुबन्धम्-२

मातृकाप्रश्नपत्रम्

कक्षा-१०

संस्कृतम्

समय: २होरे /अङ्क: ४०

1. अधोदत्तेभ्य: ग्रन्थेभ्य: महाकाव्यानि नाटकानि च विविच्य पट्टिकां लिखतु। ४

महावीरचरितम्, शिशुपालवधम्, आश्चर्यचूडामणि:, मुद्राराक्षसम्, कुमारसम्भवम्, केरलोदयम्,उत्तररामचरितम्, किरातार्ज्जुनीयम्

2. श्लोकं पठित्वा अधोदत्तानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत। ४

न तेन सज्यं क्वचिदुद्यतं धनु:
कृतं न वा कोपविजिह्ममाननम्।
गुणानुरागेण शिरोभिरुह्यते
नराधिपैर्माल्यमिवास्य शासनम्।।

(अ) अस्य शासनं कै: उह्यते?
(आ) तेन क्वचिद् न उद्यतम्-किम् ?
(इ) अधोरेखाङ्कितस्य पदस्य सन्धिच्छेदं करोतु।
(ई) लज्जया सह वर्तते इति सलज्जम्।एवं चेत् सज्यं इत्यस्य विग्रहरूपं किम्?

3. यथोचितं योजयत। ५

१ शल्यचिकित्सा	मनोरोगचिकित्सा
२ ग्रहचिकित्सा	कौमारभृत्यम्
३ अगदतन्त्रम्	रसायनचिकित्सा
४ जराचिकित्सा	दंष्ट्राचिकित्सा
५ बालचिकित्सा	शस्त्रक्रिया

4. "विशङ्कमानो भवत: पराभवं नृपासनस्थोपि वनाधिवासिन:"। - २
पद्यमिदं पठित्वा अधदत्ताभ्यां श्लोकाभ्यां समानताळयुक्तं श्लोकं चित्वा लिखतु।

१ अस्त्युत्तरस्यां दिशि देवतात्मा हिमालयो नाम नगाधिराज:।
पूर्वापरौ तोयनिधीवगाह्य स्थित: पृथिव्या इव मानदण्ड:।।

२ गतं तिरश्चीनमनूरु सारथेः प्रसिद्धमूर्ध्वं ज्वलनं हविर्भुजः।
पतत्यधोधाम विसारि सर्वतः किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः।।

5. अधोदत्तस्य श्लोकस्याशयं प्रादेशिकभाषायं लिखतु ४
नित्यं हिताहारविहारसेवी समीक्ष्यकारी विषयेष्वसक्तः।
दाता समः सत्यपरः क्षमावान् आप्तोपसेवी च भवत्यरोगः।।

6. सम्भाषणांशन् पूरयत। ४
रमेशः - भवान् कुत्र गच्छति?
देवदत्तः -.....................................।
रमेशः - वटक्कुन्नाथक्षेत्रे अद्य को विशेषः ?
देवदत्तः -.......................................।
रमेशः -अद्यावधि अहं चाक्याक्कूत्त् न दृष्टवान्।
देवदत्तः ....
रमेशः -अहमपि आगच्छामि। कलारूपेस्मिन् रसः अस्ति वा?
देवदत्तः -...................................।

7. **"<u>महाराजं</u> प्रति..."।**
अत्र वाक्यांशे अधोरेखाङ्कितस्य पदस्य विभक्तिं लिखत। २

8. कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं स्वीकृत्य लिखत। ३

१ ....विरराम। (मद्यपानं , मद्यपानेन, मद्यपानात्)
२. रमेशः ....प्रमाद्यति। (अध्ययनम्, अध्ययनात्, अध्ययने)

9. उदाहरणानुसारं विग्रहवाक्यं लिखत। २

माता देवता यस्य सः - मातृदेवः।
.... - पितृदेवः।

10. सूचनाः विपुलीकृत्य सस्यक्षेत्रं कथं सज्जीकरणीयं इति लिखत। ४

<u>सूचनाः</u> - सस्यक्षेत्रं - मृदुमृत्तिकायुक्तं - तिलवपनं - मृत्तिकया सह योजनं - बालवृक्षरोपणम्।

11. सूचनानुसारं जीवनचरितं लिखत ५

नाम	-	सुब्रह्मण्यः
शैशवनाम	-	चिप्पुक्कुट्टि
सन्यासाश्रमे नाम	-	तपोवनस्वामी
जन्मदेशः	-	पालक्काट् जिल्लायां मुटप्पल्लूरग्रामः
प्रधानकृतयः	-	हिमगरिविहारः, कैलासयात्रा, विष्णुयमकं, तपोवनचरितमादयः
प्रवर्तनमण्डलम्	-	समाजसेवकः, साहित्योपासकः, आध्यतमिकाचार्यः, योगाचार्यः
प्रमुखशिष्यः	-	स्वामि चिन्मयानन्दः

12. दिशानिर्णयार्थं उपयुज्यमानानां त्रयाणां सामग्रीणां नामानि लिखत। १

** ** **

अनुबन्धम्-३

आत्मशोधनापुटम्

अत्र पुस्तकेषु विविधानि व्यवहाररूपाणि दत्तानि। तानि सश्रद्धं पठित्वा अभ्यासान् पूर्णतया परिशीलयतु। अनन्तरं अधो दत्तानां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनं करोतु।

	व्यवहाररूपाणि/ अभ्यासकार्याणि	पूर्णतया	भागिकतया	क्लेशेन
1	सम्भाषणांशान् पूरयति			
2	लघूपन्यान् लिखति			
3	प्रादेशिकभाषां प्रति परिवर्तनम्			
4	यथोचितयोजनम्			
5	प्रश्नवाचकशब्दानां चयनम्			
6	सम्बोधनारूपाणां चयनम्			
7	विग्रहवाक्यानां लेखनम्			
8	सन्धियुक्तपदानां विश्लेषणम्			
9	कर्तरि-कर्मणिप्रयोगानां परिवर्तनम्			
10	व्याकरविशेषाणां प्रयेग:			
11	गद्यक्रमलेखनम्			
12	जीवचरित्रलेखनम्			
13	खण्डिकां पठित्वा उत्तरलेखनम्			
14	समानाशयुक्तानां श्लोकानां चयनं			
15	श्लोकानां वृत्तनिर्धाराणम्			
16	अलङ्कारणां समन्वसनम्			
17	पट्टिकाकरणम्			
18	आकाङ्क्षापूर्वम् अन्वयलेखनम्			
19	विज्ञप्तिपत्ररचना / भित्तिपत्ररचना			
20	कथांशानां विपुलीकरणम्			
21	कथास्तम्भानां क्रमीकरणम्			
22	आप्तवाक्यानां चयनम्			
23	कलारूपाणां सचित्रसञ्चयिकानिर्माणम्			

आत्मशोधनापुटम्

अत्र पुस्तकेषु विविधानि व्यवहाररूपाणि दत्तानि। तानि सश्रद्धं पठित्वा अभ्यासान् पूर्णतया परिशीलयतु। अनन्तरं अधो दत्तानां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनं करोतु।

व्यवहाररूपाणि/ अभ्यासकार्याणि		पूर्णतया	भागिकतया	क्लेशेन
1	सम्भाषणांशान् पूरयति			
2	लघूपन्यान् लिखति			
3	प्रादेशिकभाषां प्रति परिवर्तनम्			
4	यथोचितयोजनम्			
5	प्रश्नवाचकशद्बानां चयनम्			
6	सम्बोधनारूपाणां चयनम्			
7	विग्रहवाक्यानां लेखनम्			
8	सन्धियुक्तपदानां विश्लेषणम्			
9	कर्तरि-कर्मणिप्रयोगानां परिवर्तनम्			
10	व्याकरविशेषाणां प्रयेगः			
11	गद्यक्रमलेखनम्			
12	जीवचरित्रलेखनम्			
13	खण्डिकां पठित्वा उत्तरलेखनम्			
14	समानाशयुक्तानां श्लोकानां चयनं			

15	श्लोकानां वृत्तनिर्धारणम्			
16	अलङ्काराणां समन्वसनम्			
17	पट्टिकाकरणम्			
18	आकाङ्क्षापूर्वम् अन्वयलेखनम्			
19	विज्ञप्तिपत्ररचना/भित्तिपत्ररचना			
20	कथांशानां विपुलीकरणम्			